

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

DIPLOMOVÁ PRÁCE

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

Katedra Elektronické kultury a sémiotiky

Elektronická komunikace versus komunikace face to face

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce:

Mgr. Kateřina Krtilová

Praha 2009

Autor práce: Bc. Zuzana Pipková
Přidělovaný akademický titul: Mgr.
Studijní program: Mediální a komunikační studia
Studijní obor: Elektronická kultura a sémiotika

Vedoucí práce: Mgr. Kateřina Krtilová
Oponent práce:
Datum obhajoby:

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu. Současně dávám svolení k tomu, aby tato práce byla zpřístupněna v příslušné knihovně UK a prostřednictvím elektronické databáze vysokoškolských kvalifikačních prací v repozitáři Univerzity Karlovy a používána ke studijním účelům v souladu s autorským právem.

V Praze dne 10.února 2009

Bc. Zuzana Pipková:

Poděkování

Na tomto místě bych ráda mnohokrát poděkovala Mgr. Kateřině Krtilové za pomoc a vynikající vedení při psaní diplomové práce.

Abstrakt:

Tato práce pojednává o nových formách komunikace, a to především komunikace elektronické. Cílem práce je vymezit elektronickou komunikaci vůči komunikaci face to face jiným způsobem, než jak jí vymezuje tradiční teorie médií a její difference face to face versus komunikace zprostředkovaná elektronickými médii. Na konkrétních příkladech nejvýznamnějšího média pro elektronickou komunikaci, internetu, je zde doloženo, že v současnosti již vznikají formy elektronické komunikace, které se vymykají tradiční klasifikaci komunikace ústní oproti písemné, bezprostřední oproti zprostředkované či rozhovoru tváří v tvář a dialogu prostřednictvím počítače. Zároveň jsou zde představeny kritické pohledy na tuto problematiku významných teoretiků médií, a to především Jeana Baudrillarda, Marshalla McLuhana, Paula Virilia a Viléma Flussera, které jsou dále propojeny s neznámějšími a nejvyužívanějšími příklady nových forem elektronické komunikace (e-mail, chat, Facebook, Youtube, Skype, blog atd.).

Abstract:

This thesis deals with new forms of communication particularly electronic ones. The main goal is to distinguish electronic communication from face to face communication in a way that differs from traditional media theories. By using examples of the most important medium in electronic communication, Internet, it is shown that nowadays we have such forms of electronic communication that surpass the traditional classification of oral/written communication, immediate/mediate communication, face to face discourse/computer discourse. Critical views of significant media theorists are presented as well, mainly of Jean Baudrillard, Paul Virilio, Marshall McLuhan and Vilem Flusser which are also related to the best known and used examples of new forms of communication (e-mail, chat, Facebook, Youtube, Skype, blog etc.).

Klíčová slova:

komunikace, komunikace tváří v tvář, komunikace elektronická, Jean Baudrillard, Paul Virilio, Marshall McLuhan, Vilém Flusser, nové formy komunikace, e-mail, chat, Facebook

Keywords:

communication, communication face to face, electronic communication, Jean Baudrillard, Paul Virilio, Marshall McLuhan, Vilém Flusser, new forms of communication, e-mail, chat, Facebook

Obsah

Obsah	1
Předmluva	2
1 Elektronická komunikace:	5
1.1 Možnosti a omezení různých typů elektronické komunikace	10
1.2 Proměna komunikačního kódu	16
2 Kritická teorie médií postmoderních filosofů	20
2.1 Paul Virilio a dromologie.....	21
2.2 Jean Baudrillard, simulace a hyperrealita	25
2.3 Marshall McLuhan a globální vesnice	28
2.4 Vilém Flusser a technický obraz.....	31
3 Nové typy komunikace	34
3.1 E-mail versus klasická pošta	34
3.1.1 E-mail jako technologická inovace komunikace:	36
3.1.2 Některá rizika e-mailu:.....	38
3.2 Chat – písemná forma komunikace, ale v reálném čase	39
3.2.1 ICQ	39
3.2.2 Windows Live Messenger.....	40
3.3 Facebook, Spolužáci.cz, Líbím se Ti - nové typy komunikace a socializace	43
3.4 Youtube jako další, zcela nový způsob komunikace.....	51
3.5 Skype, VoipBuster a další programy umožňující online rozhovor	54
3.6 Blogy a diskusní skupiny	58
3.7 E-learning	62
4 Změna osobnosti?	64
5 Závěr	68
6 Použitá literatura	72

Předmluva

Doménou dnešní společnosti jsou různé formy komunikace a to především komunikace elektronické. Mnozí z nás čím dál více e-mailují chatují, telefonují si přes internet, „socializují“ se v různých webovských prostředích, blogují, komunikují s lidmi prostřednictvím různých fór, přidávají se do rozličných diskuzních skupin atd. Mnoho času nyní strávíme komunikací prostřednictvím internetu. Mezilidská komunikace se vlivem médií proměnila a nadále proměňuje.

Dle Marshalla McLuhana, Johna B. Thompsona i Paula Virilia užívání komunikačních médií zásadním způsobem mění prostorovou a časovou organizaci společenského života a vytváří nové vzorce jednání a interakce a nové způsoby výkonu moci – takové, které už nejsou spojeny s bezprostředním sdílením společenského prostoru.

V tradičním pojetí média jako neutrálního prostředku komunikace vystupuje do popředí technicky realizovatelná možnost simulovat¹ komunikaci face to face na velké vzdálenosti (pomocí videokonferencí, webové kamery, programů jako je Skype či GoogleTalk atd.). Zároveň jsou technologie jako internet a (mobilní) telefony využívány jako náhražka komunikace face to face i na velmi malé vzdálenosti (například posílání e-mailů a další zprostředkovaná komunikace z kanceláře do kanceláře namísto osobního kontaktu). Svědčí simulace face to face situace o vzestupu či o poklesu významu této formy komunikace? Na jedné straně je v mnoha situacích možné nahradit „pomalou“ písemnou komunikaci rozhovorem, čili komunikací ústní (k této problematice se vyjadřuje například Marshall McLuhan), na straně druhé se zdá, že skutečná komunikace tváří v tvář ustupuje komunikaci zprostředkované elektronickými médii, případně, že je jí výrazně modifikována.

¹ Simulace v souvislosti s face to face komunikací je zde chápána ve smyslu počítačové simulace.

V této práci se nechci zaměřit na kritiku simulace face to face komunikace, ať ve smyslu úpadku písemné komunikace či úpadku komunikace tváří v tvář, ale na nové formy komunikace umožněné zejména počítačovými technologiemi, které nejsou uchopitelné jako pouhá nápodoba neboli simulace face to face situace.

Budu se tedy snažit dokázat, že nové formy komunikace nevylučují ani písmo ani obraz ani další média (což ukážu na příkladu Facebooku, chatu jako je ICQ či MSN Messenger, programu Skype atd.), vědomě fungují jako média, tedy jako určité prostředí, které komunikaci vůbec umožňuje (tedy fakt, že nejprve musím nainstalovat určitý program a pak až můžu komunikovat) a zároveň spojují face to face komunikaci s jinými typy předávání informace, socializace atd. (Facebook, zájmové blogy, Youtube atd.).

Budu se takto snažit vymezit elektronickou komunikaci vůči komunikaci face to face jiným způsobem, než jak jí vymezuje tradiční teorie médií a její difference face to face versus komunikace zprostředkovaná elektronickými médii. Kritický pohled na vývoj nových technologií u autorů jako Marshall McLuhan, Jean Baudrillard, Paul Virilio a Vilém Flusser, poukazuje sice též na rizika simulace, aparátového (globálního) totalitarismu a technologického „odcizení“, které lze vztáhnout i na sféru komunikace tváří v tvář, zohledňuje ovšem zároveň změny myšlení, vnímání a jednání spojené s novými technologickými možnostmi.

Na konkrétních příkladech nejvýznamnějšího média pro elektronickou komunikaci, internetu, se budu ve své práci snažit doložit, že v současnosti již vznikají formy elektronické komunikace, které se vymykají tradiční klasifikaci komunikace ústní oproti písemné, bezprostřední oproti zprostředkované či rozhovoru tváří v tvář a dialogu prostřednictvím počítače.

Do této práce nebudu zahrnovat masová média obecně jako je televize, rozhlas či tisk. Jedná se mi především o elektronickou komunikaci. Pokud na tyto typy médií narazím, pak jen zcela okrajově a v kontextu s tématem teorie médií a elektronické komunikace.

Ve své práci zároveň představím kritické pohledy na tuto problematiku významných teoretiků médií, filosofů a to především J. Baudrillarda, M.

McLuhana, P. Virilia a V.Flussera a propojím některé jejich myšlenky s příklady nových forem elektronické komunikace.

Toto téma jsem si vybrala mimo jiné také proto, že elektronická komunikace hraje (zejména několik posledních let) v mém životě velmi významnou roli. Osm měsíců jsem strávila ve Španělsku, kdy často jediným (nejlevnějším a nejjednodušším) spojením s mými blízkými v Čechách byl právě internet. Nyní pracuji ve Florencii a opět tedy elektronickou komunikaci využívám denně ke kontaktu s rodinou a přáteli v Čechách, Španělsku a dalších zemích. Elektronicky však komunikuji i s lidmi, které mám nablízku, například jen posláním rychlé zprávy z kanceláře do kanceláře nebo i z domova kupříkladu přes chat. Elektronická komunikace je nedílnou součástí mého života a je pro mě již těžké představit si, že by tomu tak nebylo. Komunikace (a nyní již i komunikace elektronická) je nevyhnutelná a důležitá ve všech oblastech lidského života a proto mne toto téma velmi zajímá.

1 Elektronická komunikace:

Komunikace představuje moc. Kdo se naučí ji efektivně využívat, může změnit svůj pohled na svět i pohled, kterým svět pohlíží na něj.²

Anthony Robbins

Dle Michaela Kunczika je komunikace „jednáním, jehož cílem z hlediska komunikátora, je přenos sdělení jedné či více osobám prostřednictvím symbolů“. Rozvoj a zdokonalování komunikačních médií s sebou přináší nové formy interakce a nové typy jednání. Proměňují se druhy sociálních vazeb a vznikají i zcela nové. Ty se odlišují se od těch, které se užívají při interakci tváří v tvář. Komunikace tváří v tvář byla podstatnou část dějin lidstva jediným možným způsobem komunikace. V současné době máme na výběr z obrovské spousty možností, jak a pomocí jakého prostředku s někým komunikovat. Nejvíce možností komunikace v sobě zahrnuje internet. Jak se rozvíjela komunikační média, přestala být sociální interakce závislá na čase a prostoru. Již není nutné, aby byli komunikující ve stejný čas na stejném místě.

John B. Thompson je toho názoru, že nové formy komunikace se vyznačují řadou rysů, které jsou odlišné od komunikace tváří v tvář. Říká, že používání komunikačních médií dovolilo vznik nových projevů „jednání na dálku“, tedy jednání, které jednotlivci umožňuje jednat za jiné, kteří jsou rozptýleni v prostoru a čase, stejně jako mu umožňuje reagovat na činy a události, k nimž došlo na vzdálených místech. Jako příklad bychom mohli uvést „kauzu Kundera“³, kdy

² ROBBINS, Anthony, cit.v DE VITO, Joseph A. *Základy mezilidské komunikace*. 2001, s. 15.

³ <http://www.novinky.cz/clanek/151743-ct-milan-kundera-udal-za-komunismu-znameho.html>

světem prolétla zpráva, že Milan Kundera v padesátých letech udal protikomunistického odbojáře. Toto oznámení zdvihlo okamžitě obrovskou lavinu reakcí a komentářů po celém světě. V médiích vznikaly desítky článků v nejrůznějších jazycích a stovky komentářů k tomuto případu. Začaly se pořádat přednášky na toto téma či různá hnutí pro a proti Milanu Kunderovi. Podobných příkladů můžeme najít mnoho.

Niklas Luhmann ve své knize „The reality of mass media“ píše: „Vše, co víme o naší společnosti nebo o světě, ve kterém žijeme, víme skrze masová média. Toto platí nejen o znalostech ohledně naší společnosti a historie, ale také o našich znalostech o přírodě. Na druhé straně víme o masových médiích tolik, že jim nemůžeme věřit“⁴.

Dle (následovníka Marshala McLuhana) Neila Postman zatím každý nový druh média v historii (písmo, knihtisk, fotografie, rozhlas, televize a později samozřejmě i internet) změnil strukturu diskurzu ve společnosti, což mělo vždy dopad na intelekt účastníků tohoto diskurzu. Říká, že informace se stala „druhem odpadku“ a není již schopna dát odpověď i na základní lidské otázky⁵. Postman zastává názor, že změna „magie písemné“ na „magii elektroniky“ přináší nebezpečný posun. Netvrdí však, že by účastník pouze elektronického komunikování byl například po čase méně inteligentní než účastník komunikace tradiční.

Komunikace se dříve rozdělovala zpravidla na přímou a nepřímou. V dnešní době nových komunikačních forem však toto rozdělení již nepostačuje. Přímá komunikace je komunikace tváří v tvář dvou nebo více osob. Komunikace nepřímá bývá označována za komunikaci zprostředkovanou médiem. S novými formami komunikace jako je chat nebo Skype, čili komunikace prostřednictvím technického média, která se však odehrává v reálném čase, již nelze hovořit o nepřímé komunikaci. Je to sice komunikace zprostředkovaná

⁴ Volně přeloženo z anglického jazyka

⁵ Postman, 1992, volně přeloženo z anglického jazyka

médiem, ale je zároveň přímá. Hovoříme spolu v reálném čase, vidíme se přes webovou kameru a slyšíme se.

John B. Thompson rozdělil interakce do tří typů:

1. **Interakce tváří v tvář**, tedy komunikace, která se děje v kontextu společné přítomnosti. Účastníci jsou bezprostředně jeden druhému k dispozici, sdílejí společný časoprostor. Mohou používat ukazovací výrazy jako například tady, teď, tam, tohle atp. Nastanou-li nějaké nejasnosti, může je mluvčí okamžitě vysvětlit a odstranit. Kupříkladu tím, že na příslušný předmět fyzicky ukáže. Tento typ interakce je svou povahou dialogický, představuje dvousměrný informační a komunikační tok. Účastníci zpravidla užívají větší počet symbolických kódů k tomu, aby mohli svá sdělení předat a interpretovat další, která jim poskytli jiní. Slova mohou doplňovat také úšklebky, gesty, úsměvy, změnami v intonaci a tak podobně.
2. **Zprostředkovaná interakce** je například psaní dopisu, e-mailu, telefonní hovor, užívání internetu. Je to zkrátka interakce, která vyžaduje použití nějakého technického média, které dokáže zajistit přenos informací nebo symbolických obsahů k jedincům vzdáleným v prostoru, čase nebo v obojím. V řadě ohledů se odlišuje od komunikace face to face. Vzhledem k časovému nebo prostorovému vzdálení musí účastníci zvažovat, kolik informací o kontextu je potřeba do komunikace vložit. Také je zde omezení rejstříku symbolických prvků, které jsou účastníkovi k dispozici. Jak píše John B. Thompson - žádná gesta, výrazy obličeje, intonace. Toto již však také není pravda a můžeme to považovat za zastaralé pojetí. Výrazové prostředky či intonaci hlasu můžeme využívat, pokud máme odpovídající technické vybavení, čili webovou kameru a mikrofon.
3. Třetím typem interakce je **zprostředkovaná kvaziinterakce**. Takto John B. Thompson označuje ty druhy sociálních vztahů, které jsou vytvářeny médii masové komunikace. Pozornost není zaměřena na konkrétní lidi, ale

na neurčitou řadu potenciálních příjemců. Převládá jednosměrný tok komunikace.

Poslední desetiletí je podstatná část komunikace stále více tvořena formami interakce druhého a třetího typu než interakce tváří v tvář. Například průměrný manažer stráví mnohem více času komunikací přes telefon nebo prostřednictvím internetu než komunikací face to face. V některých jednáních již ke komunikaci tváří v tvář ani vůbec nedochází. Dokumenty se pošlou přes e-mail, podepíší se a jednání končí. Informace se k nám dostávají častěji z nejrůznějších zdrojů než přímo od lidí, se kterými přijdeme fakticky do styku.

V mé práci mne tedy bude zajímat především druhý typ komunikace - komunikace zprostředkovaná médii (tedy internetem, který už není jen záležitostí počítače, ale v poslední době čím dál více také záležitostí mobilního telefonu), která se neustále vyvíjí, zdokonaluje a rozšiřuje. K těmto novým formám komunikace se dostanu v dalších kapitolách své práce. Nyní zde popíšu hlavní vlastnosti technických médií, které nové formy komunikace umožňují.

Technická média mají výrazné výhody proti dříve vynalezeným a používaným médiím. Nejvýraznějšími znaky technických médií je především „trvanlivost“ a snadná uchovatelnost obsahu, reprodukovatelnost a rychlá přenositelnost. Z hlediska trvanlivosti a uchovatelnosti jde tedy o to, že informace uchováme velice snadno, rychle a na velmi dlouhou dobu. Už to není jako s nápisy na zdi jeskyně nebo na papíře, který časem sdělení částečně nebo úplně ztratí. Technologie se stále zdokonalují a umožňují uchovávat informace bezpečně na velmi malém prostoru. Reprodukovatelnost je již také neporovnatelná s dobou knihtisku. Nyní jedním tlačítkem vytiskneme během pár minut z počítače obrovské množství dokumentů, fotografie nebo také zkopírujeme zvukový či obrazový záznam. Nejde jen o rychlost, ale také o to, že se to děje naprosto bez námahy. Žádné složitosti jako bylo vrývání do kamene nebo ruční přepisování na papír. Něco takového je pro nás v dnešní době téměř již nepředstavitelné.

Rychlý přenos je nepochybně nejvýraznějším znakem technického média. To, že můžeme na obrovské vzdálenosti méně než za minutu zaslat obsáhlé

sdělení nebo s někým komunikovat, by se dalo považovat i za znak dnešní doby – tedy rychlost a překonání vzdálenosti.

V dobách dřívějších poznával člověk okolní svět prostřednictvím vyprávění, které se hrávalo ústřední roli. V době médií a elektronické komunikace již vyprávění tak významnou roli nehraje. Většinu informací (a také události z minulosti a historie) se dozvídáme právě z médií.

Manuel Castells říká, že žijeme ve věku informací. Současnou společnost nazývá společností síťovou (network society). Tato společnost je otevřená, dynamická, přiměřená novátorskému, globalizačnímu a decentralizovanému kapitalismu. Podstatné je to, co proudí sítí. Síťová společnost nedokáže zprostředkovat pevné zdroje identity. Proces tvorby identity či identit nabývá na významu.

Dle Johna B. Thompsona média nezměnila jen naše chápání minulosti, ale také naše vnímání světa, jenž leží mimo oblast naší osobní zkušenosti. Stejně jako chápání našeho vlastního místa na světě je stále více utvářeno symbolickými sděleními nabízenými médii. Pro získání nějaké zkušenosti nebo poznatku není již nadále zapotřebí být fyzicky přítomen na místě, kde se dané události odehrávají. Vše nám zprostředkují média a otázkou zůstává, zda nám zprostředkovávají věci pravdivě, zda nejde o manipulaci. V dobách vyprávění se však k lidem také nejspíš nedostávala vždy jen pravda. Pokud se příběh vyprávěl dokola a nebyl nikde zaznamenán, lidé ho mohli vyprávět špatně nebo záměrně měnit obsah či šířit nepravdy. Také se to mohlo dít bez záměru prostě tím, že se příběh opakoval tolikrát a pokaždé trochu jinak, že z původního příběhu už moc stejného neměl.

I přes mnoho nesporných výhod mají technická média a elektronická komunikace mnoho kritiků a přináší s sebou jisté obavy. Asi nejvíce se kritickou teorií médií zabývá postmodernismus⁶ a jeho hlavní představitelé. Ve své práci

⁶ Postmodernismus vznikl na konci 20. století jako reakce na modernu a je zaměřen opačným směrem, tzn. odmítá koncepci jediné pravdy a jediného cíle. Hlásá konec jednotného a univerzálního pohledu na svět. Odmítá všezahrnující a obecně platná vysvětlení a

nastíním myšlenky některých jeho představitelů, například J. Baudrillarda, V. Flussera, M. McLuhana nebo P. Virilia.

1.1 Možnosti a omezení různých typů elektronické komunikace

Vliv internetu na lidskou komunikaci můžeme hodnotit buď jako obohacující nebo naopak jako neblahý. Pokud se uchýlíme k objektivní úvaze, můžeme vidět jako pravdivé obě varianty. Internet má jak pozitivní, tak i negativní dopad na lidskou komunikaci.

Elektronická komunikace otevřela lidem úplně nové obzory vyjádření a komunikování. Internet a programy v jeho rámci, umožňují neskutečně mnoho a jistě lze bez přehánění říct, že mnohým lidem změnil život. To, kde se člověk nachází, má stále méně společného s tím, co se dozvídá a zažívá. Jak uvádí Joshua Meyrowitz, sociální okruhy vymezené zdmi a branami jsou dnes jen jedním typem interakčního prostředí. Je-li k dispozici kamera, mikrofon nebo telefon, ani zdi nejmohutnější pevnosti již neudrží žádnou společenskou oblast v dokonalé

snaží se je nahradit rozdílností a jednotlivostí. Je to intelektuální směr odmítající modernistický úhel pohledu. Někteří tvrdí, že postmodernismus je spíše záležitostí kultury vztahující se hlavně k umění, estetice, hudbě, architektuře, filmu, atd. Postmoderní vědci kladou důraz na informační a komunikační charakteristiku nové epochy. Zdůrazňují důležitost informace ve vztahu k symbolům a znakům. To tedy zasahuje samozřejmě i do oblastí všudypřítomných médií. Postmodernisté tvrdí, že již nezáleží tolik na systematickém a logickém uvažování. Někteří postmodernisté se snaží smísit tradičně neslučitelné názorové systémy.

Lyotard, který je považován za hlavního představitele postmodernismu tvrdí, že technologické změny budou mít podstatný dopad na znalosti. Již v roce 1974 předpovídal, že nepřezijí znalosti, které nelze digitalizovat. Řekl, že učení už nebude spojováno s výcvikem myslí, ale s počítači. Informace se budou vyrábět, prodávat a budou kolem světa obíhat rychlostí světla. Národy budou o tyto informace vést války a role jednotlivých států oslabí, až ji nakonec převezmou globální společnosti.

izolaci. Elektronická média z mnoha hledisek homogenizovala místa i zážitky a stala se nejnižším společným jmenovatelem, který nás spojuje bez ohledu na status nebo postavení.

Fakt, že internet stírá hranice států a také časová omezení, samozřejmě skýtá obrovské možnosti. Na internetu se sice objevují nepravdy a uživatel si musí dát tu práci a rozpoznat, která informace je pravdivá a která je nesmyslná, ale pokud se mu to podaří, může najít mnoho užitečných informací a především velmi snadno a rychle. Nejen v komunikaci, ale také v dostupnosti informací znamenal internet obrovský průlom. Oproti tištěnému médiu skýtá digitální médium mnohé možnosti. Výraznou vlastností digitálního média je například jeho interaktivita, která umožňuje obousměrnou komunikaci. Dovoluje uživateli reagovat na článek, diskusi apod., vyjádřit se k danému názoru, připsat vlastní zkušenost nebo položit dotaz, na který mu autor článku či jiný čtenář odpoví a takto může vzniknout diskuse, která potom obohatí článek o mnoho dalších zajímavých podnětů, což v médiích jako je televize nebo tisk, není možné. V tom vidím velkou výhodu elektronické komunikace. Další výhodou je multimedialita, která dovoluje propojit text se zvukem a obrazem. Oproti prezentaci v tištěném médiu, kde můžeme u článku najít maximálně fotografii či nějakou animaci, je možné v digitálním médiu vytvořit článek, v rámci něhož můžeme shlédnout videozáznam, poslechnout si zvukovou nahrávku nebo se alespoň pobavit pohyblivou animací.

Naprosto neoddiskutovatelnou výhodou elektronické komunikace je samozřejmě fakt, že můžeme komunikovat z jakéhokoli kouta světa (pokud je tam připojení) nebo naopak pohodlně z domova se vzdálenými místy tak, jak bychom to bez internetu nedokázali. Nejen, že elektronická komunikace smazává geografické bariéry, ale pomáhá nám překonávat také bariéry jazykové. Jak již jsem zmínila výše, problémem je určité ochuzování a „komolení“ jazyka.

Využívání internetu působí negativně na kvalitu řeči a myšlení, jelikož s rychlostí komunikování může přicházet ochuzování a zužování slovní zásoby, roztěkanost, zpragmatictění projevu, používání anglikanismů a zkratk, roztěkanost, úsečnost atd.

K ochuzování možností jazyka dochází, když⁷:

- a) účastníci reagují rychle, bez promýšlení a korektur
- b) účastníci si osvojují společně sdílený jazyk s omezenou slovní zásobou, jež jim stačí, a v tomto směru se ovlivňují navzájem
- c) komunikující mají nedostatečně kultivovanou slovní zásobu
- d) jazyk využívají jako gesta výrazu odporu a vymezení se vůči konformním uživatelům spisovného či knižního jazyka.

Zároveň však ale díky internetu můžeme rozšiřovat své jazykové znalosti. Podstatná část informací na internetu je v anglickém jazyce, ale lze najít zdroje v nejrozmanitějších jazycích. Stejně tak můžeme snadno komunikovat s lidmi z celého světa.

Internet udal bezesporu naprosto novou cestu dostupnosti informací, interaktivitě zpráv a rychlosti například při zprostředkování kontaktu.

Internet má určitý psychologický dopad na každého, kdo jej využívá, ať už k posílání e-mailů, chatu, blogování, vytváření identit v různých komunitách, diskusím ve skupinách atd. Pokud jsme si zvykli užívat internet, jen těžko si dokážeme představit, že bychom se ho vzdali.

V elektronické komunikaci snadněji odkládáme zábrany a překonáváme ostych a nesmělost. Jedná se o takzvanou disinhibici. Lidé si v elektronické komunikaci dovolí mnohem více než v komunikaci tváří v tvář. Je to však dáno především těmito faktory (John Suler, 2003):

- a) anonymita
- b) neviditelnost
- c) asynchronita komunikace – reakci si mohu promyslet - nemusím reagovat ihned

⁷ VYBÍRAL, Zbyněk. *Psychologie lidské komunikace*.

- d) solipsistické introjekce – vše je v podstatě v mé hlavě, vytvářím si fantazie o tom, jak druhý vypadá atd.
- e) neutralizace statusu – je nepodstatné, jaké postavení mám v reálném světě, když jsem online
- f) další účinky samotné interakce.

Právě díky anonymitě a neviditelnosti o sobě řekneme v online prostředí webu mnohem více již při prvotních „setkáních“ než při setkání face to face.

Internet proměnil naše komunikační návyky. Většina lidí odesílá více zpráv druhým osobám než dříve. Pokud tomu tak skutečně je, zcela jistě v tom svou roli hraje rychlost, dostupnost a jednoduchost a to především v porovnání s klasickými dopisy, které se nyní (v běžné komunikaci) již v podstatě nepoužívají (vyjma obchodní nebo „romantické“ korespondence). Změnila se také kvalita psaní – někdy se hovoří o samostatném druhu komunikace tzv. „typed communication“. Jde totiž o komunikaci, která není založena primárně na textu, ale která se snaží také obsáhnout gesta, pohledy, intonace atd. Tyto komunikační výměny v porovnání s komunikací face to face mohou působit mnohem chladněji a neosobněji. Stejně je to s mobilním telefonem..

Doba snadné dostupnosti médií, spěchu a rychlé komunikace nás do určité míry naučila očekávat rychlé odpovědi a také rychlé odpovědi podávat. U některých lidí to dochází tak daleko, že jsou nervózní, pokud nedostanou odpověď například na sms nebo na e-mail v krátkém časovém úseku a myslí si, že je něco v nepořádku, že s nimi daná osoba nemluví nebo dokonce že se jí muselo něco stát. Kraut v jedné z prvních longitudinálních studií uskutečněné v Pittsburghu zjistil, že častí uživatelé internetu (heavy users) po dvou či třech letech užívání internetu komunikovali v reálném světě méně a také se cítili osamělejší

a dokonce depresivnější než ti, kdo tak často internet nepoužívali⁸. V dnešní době, kdy prostřednictvím internetu komunikují v podstatě všichni, už

⁸ Kraut et al., 1988, Vybíral, Šmahel, 2003

toto však nemůže platit. Například člověk pracující z domova (překladač textů, webdesigner, programátor atp.), který se do přímého kontaktu s lidmi téměř nedostane, pracovní záležitosti řeší prostřednictvím e-mailu a nemusí tedy docházet do zaměstnání. Pro něj může být možnost komunikovat s lidmi prostřednictvím internetu jakousi záchranou či alespoň rozptýlením myslí a únikem před úplnou samotou a odcizením.

Mnoho lidí již dokonce komunikaci prostřednictvím internetu upřednostňuje před komunikací face to face. Jedná se o osoby, které jsou v bezprostřední komunikaci tváří v tvář plaché, mají jakousi logopedickou vadu atp.

Elektronická komunikace, jak jsem zmínila již výše, nabízí nové možnosti. Některé z nich se podobají komunikaci face to face. I prostřednictvím internetu je totiž možné komunikovat s více lidmi najednou v bezprostředním čase, navíc však s možností posílání obrázků, fotografií, hudby, článků, videí atd. Můžeme kombinovat hned několik typů komunikace, tedy například hovořit s někým v bezprostředním čase například přes Skype, k tomu odesílat dokument přes e-mail a psát si s někým přes chat a k tomu ještě (pokud jsme schopni dělat více věcí najednou) stihnout například přečtení zpráv na internetu. Elektronická komunikace tedy spojuje různé typy komunikace a nabízí nové možnosti a efektivitu využití času. Vše můžeme tak dělat rychleji, využívat náš čas efektivněji a to navíc z pohodlí domova. Dosahujeme tak rychlosti a časové efektivity. Pokud bychom se na to podívali opět kriticky, jisté omezení můžeme vidět v jakési roztěkanosti a nesoustředění. Pokud děláme několik věcí najednou, výsledek může být právě neschopnost soustředění se na jednu věc, nervozita a může to vést až k tomu, že práci, kterou jsme si na počátku vytyčili, k té se vůbec nedostaneme. Současná „moderní“ doba ale právě nutí člověka, aby se přizpůsobil tomuto způsobu komunikace a byl schopen si vše zorganizovat a zvládnout. Pokud se mu to podaří, vyřídí vše jednoduše a rychle a ušetří tím mnoho času, který pak může využít například k zábavě. Již není nutné, abychom museli (kvůli předání určitých dokumentů, vyřešení nějaké záležitosti či jednání) někam jezdit. Díky elektronické komunikaci to vyřešíme jednoduše a rychle přímo z domova. Nabízí se tedy myšlenka, že elektronická komunikace do určité míry přispívá k pohodlnosti člověka.

Problémem také může být tlak na okamžitost. Člověk se naučil očekávat odezvu ihned. Technologie tedy mění způsoby komunikování a také tlačí na zkrácení lhůt mezi obdržením zprávy a odpovědí. Mnoho lidí i v dnešní době upřednostňuje komunikaci tváří v tvář. Na toto téma byla provedena řada průzkumů⁹.

⁹ I když již existují lidé preferující elektronickou komunikaci, komunikace tváří v tvář je stále ještě pro mnoho lidí tou nejoblíbenější a nejefektivnější formou komunikace. Reidův výzkum z roku 1997 porovnával časovou efektivitu a dále spokojenost s dosaženým rozhodnutím u dvou skupin. Jedna diskutovala face to face, druhá prostřednictvím počítače. Výsledky hovořili pro komunikaci tváří v tvář a to jak z hlediska časové efektivity, tak z hlediska spokojenosti s dosaženým rozhodnutím. Skupina diskutující face to face dospěla k rozhodnutí o 30 minut dříve a členové vykazovali větší spokojenost než skupina hovořící online! Lidé se sice mohou rychleji dohodnout při komunikaci face to face, kdy mají možnost komunikovat bezprostředně a využívat výrazové prostředky, tón hlasu atd. Pokud však přičteme čas strávený na cestě na setkání tváří v tvář, vyjde to téměř na stejno. Navíc, v dnešní době, kdy je možné přes internet zprostředkovat diskusi prostřednictvím například programu Skype s využitím webové kamery, kde je taktéž možné užívat výrazových prostředků, tónů hlasu atd., by stejný výzkum již jen těžko ukázal stejné výsledky.

V roce 2001 se v Čechách 58% osob z více než stovky dotazovaných vyjádřilo, že komunikace po internetu je pro ně ve většině případů méně kvalitní než komunikace tváří v tvář, pro 37% jsou oba druhy co do kvality srovnatelné, jen 2,7% uvedlo, že kvalitnější je komunikace internetová (Faltýnek 2002). Dle zkoumání Vybírala a Šmahela, téměř tři čtvrtiny dospívajících (72,5%) považují komunikaci na internetu za povrchnější než komunikaci tváří v tvář a pokud by měly na výběr, vybraly by si raději bezprostřední komunikaci tváří v tvář. (Vybíral, Šmahel, 2003). Stejně tak ale zjistili, že více hodin strávených na internetu znamená větší nakloněnost tomuto typu komunikace. Z toho by mohlo vyplývat staré „pravidlo“, že se lidé „bojí neznámého“ a když si zvyknou určitou novou věc dělat nebo používat, uznají její výhody. Také to však může ukazovat na fakt, že se na internetu člověk snadno stává závislým.

1.2 Proměna komunikačního kódu

Kód je předpis, podle nějž se informace převádějí do jiné reprezentace za účelem jejich přenosu či záznamu. Je to tedy způsob, jakým se informace sdělují nebo zapisují na různá média. Často se slovem kód označuje také sama zakódovaná informace. Kódování je proces převodu informací na symboly kódu, dekodování je procesem opačným.

V komunikaci je informace reprezentována prostřednictvím znaků nebo symbolů, které nesou určitý význam. Znaky a symboly jsou vždy součástí nějakého systému. Takový systém nazýváme systémem znakovým nebo také znakovým kódem. Znak (signum) je něco, co zastupuje něco jiného. Je reprezentací určitého významu, který je v něm zakódován. To, jak pochopí onen význam příjemce sdělení, se může lišit od původního významu znaku. V komunikaci se tedy musí původce znaku s příjemcem znaku domluvit a znak objasnit. V elektronické komunikaci (pokud hovoříme například o e-mailu nebo chatu) to může být někdy tužší (a trvat déle) než v komunikaci tváří v tvář. V dnešní době audiovizuálního přenosu však již nemusíme téměř žádné podobné nevýhody oproti komunikaci tváří v tvář pozorovat.

Kódování a dekodování znaku se v elektronické komunikaci do jisté míry proměňuje.

Nástup počítačů a především internetu jako komunikačního prostředku představuje po vynálezu písma a knihtisku zatím poslední přelomový moment ve vývoji komunikace. Doba, ve které žijeme, bývá někdy označována jako „pozdní věk tisku“. Fonetické písmo se i po tisíci letech existence stále používá a to i v tak vyspělém médiu jako je internet. Tato znaková soustava je tak jedinečná, že jí ani čas nezměnil. Mění se však prostředky, v rámci kterých písmo používáme. Od hliněné destičky jsme se dostali až k rychlému a výkonnému počítači. Přece jen se však v rámci digitálních médií začala rozvíjet nová forma textu, kterou označujeme pojmem hypertext. Klasický text je lineární, zatímco výhoda hypertextu je právě v nelineárnosti, která umožňuje multisekvenční čtení. Čtenář se přes právě čtený text může díky odkazům dostat na související, jiný text a pak

se opět vrátit k původnímu textu či přeskočit díky následujícímu odkazu opět někam úplně jinam.

Nové prostředí internetu si žádá i nové znaky a jejich významy. Nový pravopis je především rychlejší a zjednodušený. Používá se například „x“ místo „ch“, v angličtině číslo místo slova („me 2“ místo „me too“ nebo „4 U“ místo „for you“), v češtině se vynechávají háčky a čárky. Někdy se pro tyto zkratky používá pojmu „internetismy“. Také se šíří určitá „deformace“ pravopisu, dochází ke zkracování slov, kupříkladu se používá písmena „x“ místo ks (například „jak se máš“ tedy napíšeme „jaxemas“).¹⁰

Uvedu zde nyní několik nejrozšířenějších zkratk a ikon užívaných v elektronické komunikaci:

ASAP (As Soon As Possible) – jak nejrychleji to půjde

IMHO (In My Humble Opinion) – podle mého skromného názoru

LTNS (Long Time No See) – dlouho jsme se neviděli

LOL (Laughing Out Loud) – směji se nahlas

ROFL (Rolling on the floor laughing) – válím se smíchy po podlaze

ILY – (I love you) – miluji Tě, mám Tě rád

AFK = (Away from keyboard) – nejsem u klávesnice (počítače)

BRB (Be Right Back) – budu hned zpět. Tento akronym použije uživatel, který je stále připojen, ale který nemůže odpovídat, protože je právě zaměstnán něčím jiným.

:-) – uživatel se usmívá

:-O – jsem překvapen

:-\ – jsem nerozhodný

¹⁰ Jeden z typických příkladů takového komolení a zkracování je například vzkaz, který mi poslala kamarádka v rámci Facebooku znějící takto: „dame sraz neska trea na andelu simte“

:’(- – pláču

atp.

Kdyby snad někdo podobnou zkratku použil v komunikaci face to face, asi by to ostatní dost překvapilo. V elektronické komunikaci se nad tím však již nikdo, kdo je zvyklý komunikovat online, nepozastavuje.

Spolu s tím, jak se proměňují znakové systémy závislé na sociálním kontextu, se může také proměňovat i to, jak vnímáme realitu kolem nás.

Dle Baudrillarda má kód estetické a svádivé rysy a je řídicí složkou komunikace. Základní operací kódu je v době elektronických médií dle Baudrillarda mediální událost, která simuluje v médiích reálné. Realita je dle něj pohlcována hyperrealitou kódu a simulací. K Baudrillardovi a jeho myšlenkám se dostanu více v další části práce.

Remediace

V předchozím textu byly několikrát zmíněny historické proměny komunikace a technik či médií komunikace. Tuto problematiku rozpracovali Jay David Bolter a Richard Grusin ve své knize „Remediation : Understanding New Media“ (Remediace, jak rozumět novým médiím).

Remediace je proces, který (i když se tento pojem začal užívat jen asi před deseti lety) existuje již od dob, kdy lidstvo začalo používat první média k přenášení komunikace - informací, zkušeností či pocitů.

Pojem remediace chápou Bolter a Grusin jako proces, ve kterém novější, nastupující médium zaujímá místo média předcházejícího. Nové médium si půjčuje vlastnosti toho starého a přetváří je. Nové médium to starší sice do určité míry imituje, ale zároveň chce být dokonalejší. Dle Grusina a Boltera tedy neexistuje čisté médium, takové, jaké hledal McLuhan. Vždy musí být ve vztahu k jinému médiu, samotné by neexistovalo.

Nová média jako například internet přeměňují dosud existující média jako je televize, film, kniha či například fotografie. Mobilní telefon kupříkladu začíná být stále více jako počítač. Je možné se skrze něj připojit k internetu a používat ho stejně jako skrze počítač. Starší média jsou na tom obdobně, například film v dnešní době využívá stále více počítačové grafiky a design televizní obrazovky se čím dá více podobá obrazovce počítače. Také členění textu v časopisech či na televizní obrazovce se přibližuje členění webových stránek. Remediaci lze tedy označit za stálou vlastnost všech médií. Média nyní dle autorů existují jen v hybridních formách, splývají v propojenou multimediální formu. Manovich toto správně přikládá vývoji počítačů a digitálních médií.

Dle Grusina a Boltera žijeme v hypermediovaném prostředí a zdá se, že mediace bez remediace není možná. Autoři však také poukazují na nelinearitu remediace. Nejen staré médium remediuje to nové, je tomu také naopak. Opět tedy kupříkladu televize - nejprve se zmocnila filmu a fotografie, ale později do vysílání zakomponovala také počítačovou grafiku. Kvůli rychlosti internetu a elektronické komunikace začala televize zařazovat více mimořádných zpravodajství a živých vstupů či používat „textový pruh“ ve spodní části obrazovky s aktuálními zprávami. Na internetu se naopak začaly objevovat v rámci online (dříve pouze textového) zpravodajství i videoreportáže. Také tištěná média přišla s novým řazením informací, které je na bázi hypertextu - na titulní stranu dají stručné a poutavé části článků a k nim odkaz (číslo strany), kde je možné si článek přečíst celý.

Remediace funguje na dvou základních principech a to na principu bezprostřednosti (immediacy) a hypermediace (hypermediacy). Bezprostřednost se snaží či dovoluje divákovi, aby věc sledoval a pokud možno zapomněl na přítomnost média. Hypermediace vyvolává fascinaci médiem, připomíná, že médium je přítomné, ale nezbavuje zážitku z věci.

Bolter s Grusinem tedy tvrdí, že „médium je to, co remediuje. Je to to, co se zmocňuje techniky, forem a sociálních významů jediného média a snaží se je překonat nebo předělat ve jménu reality. Médium v naší kultuře nikdy nejedná osamoceně, protože musí vstoupit do vztahu úcty nebo soupeření s jiným

médiem.“ (BOLTER, GRUSIN, 1999: 65). Žijeme v hypermediováném prostředí, říkají dále Bolter a Grusin, a skutečnou novinkou by bylo nové médium, které by neodkazovalo k žádnému jinému. Zdá se však, že v naší kultuře je mediace bez remediace zatím nemožná.

Joshua Meyrowitz uvádí, že dle některých teorií mají elektronická média schopnost přetvářet kulturu a podoby vědomí, přitom se ale nově zařazují do spektra již existujících komunikačních forem, aniž by vytěsňovaly nebo ničily ty staré. Například písmo nezpůsobilo krach mluveného diskurzu, proměnilo ovšem funkci řeči a lidské paměti. Stejně tak televize neodstranila četbu a psaní a telefon se nestal dokonalou náhražkou písemné korespondence. Současně však platí, že začlenění nového média do kultury posouvá funkce, důležitost a vlivy starších médií. Například telefon měl zcela jistě dopad na účel a frekvenci psaní dopisů. Historikové a životopisci si dnes stýskají na úpadek osobní korespondence a s tím související nedostatek důležitých osobních i společenských záznamů.¹¹

2 Kritická teorie médií postmoderních filosofů

Média a elektronická komunikace nemá jen své příznivce, ale také mnoho odpůrců a kritiků.

Zastánci tradičního myšlení, jednání a teorie médií tvrdí, že elektronická komunikace je nepřirozená a nefunkční či že je pouhou simulací komunikace face to face. Postmoderní filosofie se jednak zaměřuje na podstatu této simulace a jednak rozšiřuje obzor tradičního přístupu k médiím a komunikaci o pojmy jako je rychlost, hyperrealita, globální vesnice či technický obraz. Nyní zde představím kritickou teorii médií čtyř významných postmoderních filosofů - Paula Virilia, Jeana Baudrillarda, Marshalla McLuhana a Viléma Flussera a to s výhledem na současný vývoj elektronické komunikace. Některé jejich vize dále propojím s konkrétními příklady nových forem komunikace v dalších kapitolách .

¹¹ MEYROWITZ, Joshua. *Všude a nikde : vliv elektronických médií na sociální chování*. Praha : Karolinum. 341 s. ISBN 8024609053

2.1 Paul Virilio a dromologie

Paul Virilio je francouzský kulturní teoretik a urbanista, který se zabýval hlavně novými technologiemi a jejich vztahu k rychlosti a moci.

Paul Virilio se o internetu a elektronické komunikaci vyjadřuje poněkud negativně. Tento fenomén (spolu s online kamerami) podle něj přispívá k rozvoji panoptického a neustálého teledohledu na místa a aktivity po celé planetě. Předponou télé, kterou Virilio hojně užívá i u dalších slov (teleakce, tele-vize), míní něco, co se děje na dálku. Zároveň upozorňuje na závislost lidí na internetu. Lidé, kteří jsou internetem naprosto pohlceni, nazývá „internauty“. Tato závislost může být na prostém surfování po internetu, ale nyní je to čím dál častěji závislost především na e-mailu, Facebooku (a jiných socializačních programech), chatu, blozích a tak podobně. Tyto relativně nové formy elektronické komunikace podrobněji rozeberu v dalších kapitolách. Jak Virilio píše, počítač už není pouze strojem na konzultování informací, ale strojem automatického vidění působícím ve virtualizovaném prostoru geografické reality. Prostřednictvím internetu můžeme dělat najednou mnoho věcí. Můžeme vyhledávat informace, stahovat data, poslouchat hudbu a přitom ještě třeba s někým komunikovat. Jde o to dělat vše čím dál tím rychleji. Jak již jsem zmínila výše, internet v sobě skrývá jistá nebezpečí, jelikož nepoznáme, co je pravda a co je pouhá smyšlenka. Nelze dohledat autora té nepravdy. Pomocí sítě sítí lze tedy páchat všemožné zločiny. Neustále na nás také všude číhá, či přímo zaplavuje naši e-mailovou schránku reklama. Hovoříme pak o takzvaném „mail bombingu“. Sice dnes máme šikovné protispamovské prostředky, ale tvůrci spamů jsou také velmi šikovní a mnohdy se před nimi nelze ubránit zcela. V každém případě platí, že je nemožné slepě věřit všemu, co se na internetu píše.

Internet znamená dle Virilia pochybnosti o věrohodnosti faktů, nekontrolovatelnou manipulaci se zdroji a tedy s veřejným míněním. To však nejspíš dokáží všechna moderní média. Neustálá kontrola sítě sítí je jedním z produktů vzniku globálního totalitarismu, tzv. globalismu. Virilio upozorňuje,

že důsledky rychlosti této globální směny a všeobecného závodu s časem (tzv. dromologie) se projeví všude – v politice, kultuře, etice, ekonomii, komunikaci, atd.

Paul Virilio v knize „Informatická bomba“ hovoří o důsledcích globalizovaného světa. Upozorňuje, že nastává „konec prostoru“. S příchodem nových technologií se totiž smazávají vzdálenosti (zde můžeme hovořit například o programu Skype a dalších). „Pokaždé, když zavedeme nějaké zrychlení, neredukujeme tím pouze rozlohu světa, ale sterilizujeme také přesuny a velikost pohybů“. Jedná se o rychlost přenášených dat, ale také o rychlost přesunu lidí. S objevením nadzvukové rychlosti letadel se například oceány, jak uvádí Virilio. Vždy, když zavedeme nějakou vyšší rychlost, diskreditujeme tím hodnotu nějaké akce. Ještě lépe to vysvětluje příklad vynálezu výtahu, který zapříčinil, že schodiště se stalo pouze nouzovým použitím či „schodištěm pro služebnictvo“.

Velké rychlosti tak dle Virilia nahrazují velké rozlohy. „Světlo rychlosti nahrazuje sluneční světlo a střídání dne a noci. Vlnové elektromagnetické záření vítězí nad slunečními paprsky a stíny, které vrhají“. Vše musí být přesně lokalizováno, dochází k takzvanému „zvnějšňování“. Jak Virilio píše, globalizace není ani tak uskutečněním zrychlení dějin jako završením, uzavřením pole možností pozemského horizontu.

Dle Virilia dochází také ke změně optiky – z pasivní (geometrické) na aktivní (vlnovou). Čím dál více se využívají webové kamery, například v programech Skype, ICQ, MSN, Youtube apod., jak rozeberu v dalších kapitolách). Lidé jejich prostřednictvím vystavují své soukromí, někteří dokonce žijí v přímém přenosu¹². Tato zařízení dovolují odhalit v reálném čase, co se děje na druhém konci světa. Právě jejich prostřednictvím se usnadní cesta teledohledu.

¹² Například „socializátor“ Facebook, o kterém se zmíním v jedné z dalších kapitol

Virilio dále v jednom z rozhovorů¹³ vyřkl další své, možná až mírně katastrofické, ale ne až tak nereálné názory. Tvrdí, že „zvyšující se počet rodin s multimediálními počítači povede ke vzniku toho, čemu říká virtuální město. Multimédia vytvoří něco jako město měst, městské hypercentrum. To způsobí revoluci ve vztazích k našemu bezprostřednímu okolí i k ostatním lidem. Bude to začátek urbanizace skutečného času. Vzniknou dle něj celosvětová hypercentra, kde skutečná města nebudou nic než předměstí, periferie. Virtuální města vyvstanou z časového stlačení, které způsobily telekomunikace.

„Každou novou technologii dle něj provází její konkrétní nehody. Vlák byl vyvinut s vědomím možného vykolejení, loď s možností ztroskotání. Ale všechny tyto nehody měly jen lokální charakter. Multimédia a okamžité komunikace s sebou přinášejí nepředvídatelné události.“

Elita bude žít ve skutečném čase v hypercentrech, zatímco vyhnanci ve “zpožděném čase” na předměstích. Železniční neštěstí měla vždy velice konkrétní následky, tedy oběti na životech a raněné. Oběti komunikačních superdálnic však budou nehmotné. Tito lidé budou nezaměstnaní, budou se cítit ohroženi a budou dle Virilia trpět důsledky narušených sociálních vztahů. Členové takzvaných elit budou žít ve virtuální bublině. Nereálnost změní zákon blízkosti. Nyní známe bezprostřední blízkost, což jsou vztahy k rodičům nebo k přátelům. A potom ještě mechanickou blízkost dopravy, jež vede k opuštění venkova a stěhování do měst. Komunikačními dálnicemi jsme, jak dále říká Virilio, dosáhli elektromagnetické blízkosti, která již existovala díky telefonu a rádiu. Ale už brzy se tato blízkost bude dotýkat našich smyslů, tedy zraku, sluchu, hmatu, čichu a dokonce sexuality. Budeme ostatní milovat jako bychom milovali na dálku. Moderátora televizních zpráv známe již nyní lépe než souseda z vedlejších dveří. Brzy se dle Virilia stane, že jediní milující se lidé budou žít ve virtualitě. Důvodem tohoto všeho je právě rychlost! Jak říká, bahníme se v rychlosti. Lidé se vždy snažili zvýšit svou rychlost, nejprve pomocí koní, potom lodí, vlaků, letadel atd. Všechny tyto

¹³ Dostupné na: <http://www.inext.cz/texty/No04/rozhovor.html>

rychlosti byly však relativní, což znamená, že neovládly celý prostor. Dnes jsme dosáhli meze, kterou již nelze překročit. Je to mez rychlosti světla. To s sebou přináší globalizaci času. Světový čas předbíhá čas místní. Ovšem, jak Virilio upozorňuje, s rizikem integrálních katastrof¹⁴.

Virilio dále říká, že do dějin reality vstupuje informace, která prostřednictvím teledohledu a kontroly prostředí rozdvouje reálnou přítomnost věcí a míst. Roztržením prvotní reality došlo k rozdělení na aktuální a virtuální realitu. To dohromady tvoří takzvanou stereorealitu. Horizontem této stereoreality je právě obrazovka, na které se střetává aktuální realita s tou virtuální. Vše se převádí na čísla a číslo bude vládnout neomezenou mocí. Vytratí se vztahy podobnosti mezi bytostmi a věcmi. Fenomény se také ztrácejí, skrývají se za kalkulem a jeho rychlostí. Jde o rychlost přesahující možnost uváženého trvání a inteligentních úvah.

Obrovským problémem v době elektronických médií je dle Virilia mizení živého jazyka. Internet sice umožňuje v podstatě neomezenou komunikaci, ale ta je čím dál rychlejší a proto se musí také zjednodušovat, což jsem již také zmiňovala v první kapitole (zkracování a komolení slov, užívání symbolů místo slov, především pak v chatu, v e-mailech, na Facebooku apod.). Nová technologie nejprve převedla písmo na mluvenou řeč (zavedením telefonu a rádia) a nyní je tomu naopak. Světu vládne obrazovka. Svatý Thomas More kdysi řekl, že „politika je divadlo, které se často odehrává na popravišti“¹⁴. Virilio k tomu dodává, že popraviště, na kterém byla kdysi zabita politika, dnes nahrazuje obrazovka. Virilio internet nazývá nejrozsáhlejším podnikem na proměnu mínění, který opovrhne kolektivní inteligencí jakož i národními kulturami.

¹⁴ VIRILIO, Paul. Informatická bomba.

2.2 Jean Baudrillard, simulace a hyperrealita

Jean Baudrillard, narozený ve Francii v roce 1929, byl postmoderním filosofem a teoretikem, ale některými byl také považován za sociologa, kulturního diagnostika, teoretického anarchistu či představitele tzv. katastrofického filozofického diskurzu. Jeho přínos spočíval především v rozvinutí postmoderní filosofie a postrukturalismu a jeho jméno je dnes nejčastěji spojováno s teorií simulaker a zavedením výrazu hyperrealita.

Základem všeho je přesvědčení, že smysl neodkazuje dál, ale stává se smyslem sám sobě, čili že je takzvaně autoreferenční.

Jedna z ideí Jeana Baudrillarda je, že se simulace neshoduje s obecným významem či počítačovou simulací, jedná se o určitý princip, který popisuje ne simulovanou komunikaci, ale naši nejistotu např. vzhledem k povaze komunikace, která ztratila svoji realitu. Jako příklad tedy můžeme uvést chatování, kdy si nemůžeme být jisti, že osoba, se kterou chatujeme (například prostřednictvím ICQ, MSN, Skype apod.), je skutečně ta osoba, za kterou ji považujeme. Že tedy nejde kupříkladu o dva lidi najednou nebo dokonce o počítač. Stejně tak pokud například sledujeme v televizi takzvanou „reality show“, nemůžeme vědět, že to, co vidíme, je skutečně reálné. Simulace, respektive dissimulace je tedy právě tento stav, kdy zacházíme s něčím jako s reálným, ačkoliv není zaručené, že je to opravdu reálné. Baudrillard dokonce zachází tak daleko, že tvrdí, že realita již přestala existovat. Dle něj internet (či obecně mediální realita) vytváří a udržuje vlastní simulovaný svět. Již se nejedná o reprezentaci reality, ale o její produkci, její simulaci.¹⁵

¹⁵ “The transition from signs which dissimulate something to signs which dissimulate that there is nothing, marks the decisive turning point. The first implies a theology of truth and secrecy (to which the notion of ideology still belongs). The second inaugurates an age of simulacra and simulation, in which there is no longer any God to recognize his own, nor any last judgement to separate truth from false, the real from its artificial resurrection, since everything is already dead and risen in advance“. BAUDRILLARD, Jean. *Simulacra and simulation*.

Simulace není odrazem skutečnosti, ani není pouhou fikcí. Vytváří obrazy, které se zdají být skutečnější než realita sama. Baudrillard poukazuje na to, že vyspělé technologie jsou schopny produkovat tak přesvědčivé simulace, že je již nejsme schopni odlišit od skutečnosti.

Jean Baudrillard zavedl do užívání pojem hyperrealita, který vyjadřuje situaci, kdy se znaky stávají realitou, jedinou realitou, kterou máme. Imaginární a reálné je promícháno. V hyperrealitě mizí rozdíly mezi předměty a jejich zobrazeními. Svět simulovaného je svět, v němž rozdíly mezi pravdivým a falešným, mezi reálným a imaginárním přestávají existovat.

Simulovaná realita je dnes tedy dle Baudrillarda tou jedinou, kterou máme. Baudrillard říká, že fikce nebo faleš jsou ve standardním slova smyslu již nadále nepředstavitelné, protože si nelze znázornit, představit či myslet takové kategorie či pojmy, jejichž negací případně protikladem by fikce nebo faleš mohly nebo měly být. Znaky a významy se pohybují v hyperrealitě, jež se již vztahuje jen sama k sobě. Podle Baudrillarda není v dnešní době rozlišitelná simulace od skutečného - znaky odkazují už jen samy na sebe.

Hyperrealita se dle Baudrillarda vyvinula tímto způsobem:

1. Realita prvního řádu – znak reflektuje základní realitu.
2. Realita druhého řádu – znak maskuje, překrývá realitu.
3. Realita třetího řádu – znak maskuje absenci reality.
4. „Realita“ čtvrtého řádu – znak se stává simulakrem, které nemá žádný vztah k realitě, je to čistá simulace.

Volně přeloženo: „Přeměna znaků, které něco dissimulují na znaky, které dissimulují to, že zde nic není, značí rozhodující přelom. První naznačuje teologii pravdy a tajemství (ke kterým pojem ideologie stále patří). Druhé zahajuje věk simulaker a simulací, ve kterém již není žádný Bůh, který by oddělil pravdu od lži, reálné od umělého zmrtvýchvstání, jelikož vše je již mrtvé a dopředu „zdvižené“.“

V postmoderní společnosti, ve které nyní dle Baudrillarda žijeme, se tedy simulace stává tím, co je to pravé. Hyperrealita je pravější než realita. Máme například nové kopie starých věcí (obrazy, rukopisy, sochy) a již ani mnohdy (například pouhým okem) nerozeznáme, co je kopie a co je původní dílo. Žijeme tedy ve světě, kde vládne simulovaná zkušenost a pocity. Ztratili jsme schopnost chápat realitu způsobem, že by skutečně existovala. Dle Baudrillarda zažíváme pouze připravenou realitu – nesmyslné či dokonce vymyšlené války, ničení kulturních hodnot atd. Baudrillard říká, že „skutečné není jen to, co může být reprodukováno, ale to, co je vždy již reprodukováno, toto je hyperreálné – to, co je naprostá simulace“. Ve své knize „Dokonalý zločin“ se Baudrillard proměňuje v detektiva, který vyšetřuje zločin, který, jak doufá, by stále ještě mohl být vyřešen. Jedná se o „zavraždění reality“. Vyřešit tento zločin by znamenalo rozplést složité sítě sociálních a technologických procesů, ve kterých realita, pod „nebezpečností reálného času médií“, jednoduše zmizela.

Baudrillard dále hovoří o takzvané sémiokracii (znaky již k ničemu neodkazují). Dle něj vystupují média jako systémově založené faktory, které se staly kódy pro utváření moderních společností.

Jako jiní postmodernisté, se kterými byl Baudrillard často spojován (i přes jejich rozdíly), byl často kritizován. A. Sokal a J. Bricmont o něm například ve své knize “Fashionable Nonsense : Postmodern Intellectuals’ Abuse of Science” napsali: “pokud se texty zdají být nesrozumitelné, je to z toho důvodu, že neznamenaají vůbec nic”!

Mnohdy je skutečně těžké rozlišit, co je realita a co pouhá simulace. Obzvláště v případě médií, které se nám snaží něco vnutit jako realitu, ale nemáme možnost zjistit či ověřit, zda se o realitu skutečně jedná. Stále se však ještě ocitáme v situacích, kdy víme, že to, co prožíváme, realitou bezesporu je. A to nejen při interakcích tváří v tvář, ale také při elektronických interakcích, kdy hovoříme s člověkem, kterého známe, se kterým se, pokud chceme, můžeme setkat osobně. Kterého můžeme vidět buď prostřednictvím webkamery a slyšet jeho hlas nebo si s ním psát přes chatovací okno. Tento člověk není simulací, víme, že existuje a můžeme s ním komunikovat tak, jako bychom komunikovali

při interakci face to face, pouze bez smyslových prožitků jako je čich, hmat a chuť. Otázka je, zda i toto se v budoucnu změní.

Baudrillardovi myšlenky jsou tedy spíše aplikovatelné na situaci, kdy komunikujeme s člověkem, kterého neznáme a nic o něm nevíme. Tedy například prostřednictvím chatu v tzv. chatovacích místnostech, o kterých se zmíním v další kapitole. V takovém případě je samozřejmě potřeba opatrnosti a uvědomění si, že ve virtuálním světě bez přímého kontaktu si lidé mohou vytvořit naprosto novou identitu nebo dokonce i několik identit, které se nemusí vůbec zakládat na pravdě.

Nelze říct, že s příchodem nových technologií realita zcela zmizela a že ji již v žádném případě nelze naleznout. Stále ještě v dnešním světě, i přes obrovský a rychlý vývoj nových médií, zbývá mnoho situací a událostí, při kterých nemůžeme zaměňovat realitu se simulací. „Zločin“ není dokonalý, jak píše Jean Baudrillard v knize „Dokonalý zločin“. Kdyby realita skutečně zmizela, nebudeme již schopni chápat simulaci jako simulaci, byla by potom tím, co dnes nazýváme realitou.

2.3 Marshall McLuhan a globální vesnice

Herbert Marshall McLuhan je jedním z nejvýznamnějších teoretiků médií a sociologů kultury. Tento kanadský filosof se zabýval vlivem médií na myšlení a sociální kulturu. Nejvýznamnějšími pojmy, které McLuhan zavedl do užívání, je „globální vesnice“, „horká a chladná média“ a věta, že „médiem je poselstvím“ (medium is the message).

McLuhan do pojmu média nezahrnoval pouze sdělovací prostředky jako je internet, televize či rozhlas, ale také prostředky hmotné, například kolo, auto nebo zbraň. Médiem je také písmo a knihtisk, zkrátka jakákoli technologie, která rozšiřuje lidské tělo a jeho smysly. Oděv je tedy kupříkladu rozšířením kůže nebo kolo je rozšířením nohy. Pro rozšíření používá McLuhan výraz „extenze“. Nejen, že za médium McLuhan považoval téměř cokoli, ale také média rozdělával na takzvaná horká a chladná:

Horkým médiem je například film, rozhlas, přednáška a fotografie. Tyto typy médií intenzivněji působí na emoce člověka a obvykle na více jeho smyslů. Spolupůsobí totiž nejen mluvené slovo a obraz, ale i zvuky a hudba.

Chladným médiem je například tisk, dopravní prostředek nebo třeba telefon. Tato média nepůsobí tolik na emoce člověka, ale přinášejí více informací. Jsou zpravidla uchovatelná a rytmus přijímání informací si volí recipient sám.

Dle Marshalla McLuhana je médium, skrze které komunikujeme, důležitější než samotný obsah sdělení. Čili, samotná média, která používáme, ovlivňují naše chápání a vidění světa. Všechna média sama o sobě a bez ohledu na poselství, které přinášejí, mají na člověka a společnost závažný vliv.

McLuhan vydával své knihy v době, kdy ještě neexistoval internet ani informační společnost, v jaké se dnes nalézáme. Přesto ve svých knihách formuloval teze a myšlenky, které se postupně naplňovali a dále naplňují. Již v šedesátých letech například předpovídal globalizaci. Dle McLuhana každá technologie vytváří pro člověka zcela nové prostředí. V případě internetu to platí obzvláště. McLuhan například předpovídal (podobně jako Paul Virilio), že díky možnostem nové, moderní komunikace, tedy komunikace elektronické, padnou geografické, politické i jiné bariéry a že si lidé po celém světě budou moci vyměňovat dostupné informace a názory. Toto se potvrzuje například v případě blogů, Youtube, Facebooku, chatu atd. Také v tomto smyslu použil McLuhan termínu globální vesnice (Global village). Řekl, že elektronická média nahradí vizuální kulturu a lidstvo se posune od individualismu ke kolektivní identitě. McLuhan předpovídal, že čas a vzdálenost přestane hrát v moderní společnosti technických médií roli. Díky elektronickým médiím k sobě mohou mít lidé z různých koutů světa tak "blízko jako kdyby žili na jedné vesnici". Svět se bude neustále komunikačně propojovat. Mimo toto elektronické propojování zatím zůstává jen "třetí svět". Díky médiím téměř okamžitě víme, co se odehrálo například na jiném kontinentu. Sice se k nám dostává nepřeberné množství informací, ale i přesto jsou tyto informace velmi selektované. Je již téměř nemožné žít izolovaně, pokud se tomu nesnažíme záměrně vyhnout a neodstěhujeme se někam, kde se k nám média a informace z nich pocházející

nedostanou. Najít takové místo je ovšem čím dál těžší¹⁶. Dle McLuhana se vrátíme v mnohém k tomu, co bylo zvykem v kmenových společnostech v dávných dobách.

Maršala McLuhana také zajímalo, jak se bude vlivem médií měnit sociální chování a jednání lidí. Každá nová technologie mění prostředí, čímž vyvolává tlak na společnost a jedince, který byl na předchozí prostředí adaptován. McLuhan předpovídal, že se změní způsob, jakým mezi sebou lidé komunikují. I toto předpovídal správně, jelikož čím dál více používáme ke komunikaci nové formy komunikace, které rozeberu v další kapitole.

Walter J. Ong¹⁷, který byl McLuhanovým studentem, popisuje vývoj médií tímto způsobem: začátek je obdobím orálního tribalismu, kde dominuje komunikace mluvenou řečí - mluvčí jsou bezprostředně přítomni světu i sobě navzájem. Dále přichází kultura písma. Hláskové písmo a později především tisk, nabourává dle Onga původní harmonické souznění člověka s jeho prostředím. Mluvené slovo bylo událostí, zatímco slovo zapsané je pouhým záznamem myšlenky a vede tedy k odstupu a k odcizení. Vše dle Onga vrcholí érou audiovizuálních médií, v níž díky telefonu, rozhlasu a televizi začíná převládat „sekundární oralita“, jež sice vychází z psaných a tištěných textů, ale zároveň nás navrácí mytické soupatřičnosti původních kmenových kultur. Vstupujeme tak údajně do McLuhanovy globální vesnice¹⁸. Ong poukazuje na přehlížení či potlačování orality v západní literární vědě a filosofii. Příkladem může být také

¹⁶ V této souvislosti nemohu nezmínit příběh Christophera McCandlesse, který se právě takové místo snažil najít. Místo, kde bude žít v naprosté svobodě, bez výtobyků současné společnosti, stranou od civilizace a jakýchkoliv technických prostředků, jen ve splynutí s přírodou. Tento příběh byl vydán knižně (KRAKAUER, John. Into the wild. New York : Anchor Books, 2007. ISBN 9780307387172) i zfilmován (stejnojmenný film „Into the wild“, režie: Sean Penn)

¹⁷ Walter J. Ong: “Technologizace slova: Mluvená a psaná řeč”

¹⁸ Tomáš Dvořák, Teorie vědy 4/2006. recenze

vztah Platóna k písmu. Tento řecký filosof vyjadřuje vůči psaní výhrady podobné těm, jež dnes jsou často vyslovovány proti počítačům. Počítače, stejně jako písmo, říká se, škodí paměti, jsou nelidské, nemají schopnost živě reagovat¹⁹. To již v současné době právě ale nelze říct. Díky vyspělým technologiím v dnešní době existuje mnoho nových způsobů, jak komunikovat, což podrobněji rozeberu v další části práce.

2.4 Vilém Flusser a technický obraz

Vilém Flusser má opět trochu jiné pojetí médií. Zabýval se především obrazy a komunikací současné doby. Zároveň se zabýval texty. Dle Flussera si člověk v dávných dobách vytvořil symboly a složil je do obrazů. Když byly tyto obrazy příliš složité, pokusil se je vysvětlit za pomoci písma. Lineární povaha písma však přinesla do chápání člověka nový prvek a tím byl čas. Dle Flussera jsme se navrátili k obrazům proto, že texty již byly příliš složité. Tento proces, který Flusser nazývá idiolatrií, a který, i když v pozměněné podobě, přetrvává dodnes, je tak prvním odcizením člověka. Aby toto odcizení člověk nějak překonal a přiblížil se zpět ke skutečnosti, kterou obrazy zakrývají, snaží se obrazy přeuspořádat. Dešifrování textů tedy není ničím jiným, než odkrýváním obrazů, které se za těmito texty skrývají. Pokud chceme texty dešifrovat, musíme se tedy snažit odkrývat obrazy, které jsou v jejich „pozadí“.

Vše se v dnešní době děje ve funkci obrazů. B. Malík uvádí: “dochází ke stále výraznějšímu odvratu od budoucnosti směrem k technickému obrazu. Obrazy už nerepresentují svět, nýbrž světem jsou. Staly se autoreferenčními. Nereprodukuje dění, ale dění se děje ve funkci obrazů. Nastal obrat dějin od budoucnosti směrem k obrazu – dění už nesměřuje ke světu, ale k (technickému) obrazu a jen ve vztahu k němu nabírá smyslu”.

¹⁹ Richard Müller, A2 kulturní týdeník, 23/2007. recenze

Dle Flussera došlo k převrácení hierarchie kódů. Obraz původně ilustroval texty, dnes texty už pouze vysvětlují obrazy (například velmi oblíbený server Youtube, o kterém budu hovořit v další kapitole). Flusser uvádí následující příklad: plakát s fotografií zubního kartáčku připomíná skrytou moc zubního kazu, který nás nyní skutečně ohrožuje. Koupíme si tedy zubní kartáček, se kterým si rituálně přejíždíme po zubech, abychom se vyhnuli zákeřné nemoci zubního kazu. V naučném slovníku si sice můžeme vyhledat heslo “zubní kaz”, ale slovník se již stal podtextem plakátu s fotografií. Nevysvětlí tedy plakát, jen ho stvrdí. Text původně vysvětloval obraz, dnes už však fotografie ilustruje článek.

Flusser začal používat výraz technický obraz. Technické obrazy se dle něj staví mezi člověka a skutečnost. Místo aby svět představovali, zakrývají ho, až člověk nakonec začíná žít ve funkci obrazů, které sám vytvořil. Jejich nástup, dle něj, bude mít za následek to, že se obrazy stanou více pojmovější a texty více imaginární. S postupně rostoucí abstraktností ale přestávají texty cokoli představovat a odkazují pouze k „prázdnému univerzu“. Flusser popisuje pět stupňů vývoje abstrakce:

- První stupeň abstrakce – stupeň konkrétního prožívání. Možnost ovlivnit prostředí – rukou, které se ho dotýká.
- Druhý stupeň – uchopování a manipulování – ruce nejednají slepě ale pod kontrolou očí. Vidění souvislostí.
- Třetí stupeň – stupeň názorů a imaginací. Uchopování a jednání jsou důsledky představ. Uchopování a měnění okolí obrazy je jednání magické. Překlad představ do pojmů
- Čtvrtý stupeň – zóna lineárních textů. Stupeň chápání vypravování. Okolí se jeví skrze pojmy, pravidla.
- Pátý stupeň – texty se ukázaly být nespolehlivé, staly se nenázornými. Stupeň kalkulování a komputování. Na tomto stupni se právě nacházejí technické obrazy.

Technické obrazy byly vynalezeny jako snaha čelit této krizi, ve snaze učinit texty opětovně představitelnými. Magie, která stojí za technickými obrazy, neprogramuje jen naše chování, ale určuje i naše vnímání reality.

Flusser se také zabývá vznikem nových aparátů. Říká, že aparáty nás ovládají a zbavují naší svobody. Uživatel (Flusser používá slovo funkcionář) podřizuje své vidění, představivost i myšlení přístroji a nikoliv naopak, obzvláště pokud si toto uspořádání plně neuvědomuje. Dle Flussera tedy například při fotografování fotografický aparát dělá to, co chce fotograf, ale fotograf musí chtít to, co umí fotoaparát. Takto nás tedy podle Flussera aparáty ovládají a zbavují naší svobody. V dnešní době už ale máme tak technicky vyspělé přístroje, že nás již vůbec nemusí omezovat a brát naší svobodu. Naopak nám mnoho věcí umožňují. Máme nyní na výběr mnoho možností, které dříve ani neexistovaly. Do jisté míry nám tedy technické stroje určitou svobodu naopak poskytují. Nebo-li alespoň máme na výběr z více možností. Například můžeme fotoaparát připojit k počítači a pomocí příslušného programu s fotografií (nyní již také videem, které je možné na fotoaparátu natočit) udělat téměř cokoli. Čili různě upravit kupříkladu v programu Photoshop. Dále můžeme fotografie či videa umístit například na server Youtube, o kterém se budu zmiňovat v příští kapitole, na Facebook atd.

Flusser je však toho názoru, že člověk se stává nástrojem aparátů a ne naopak. Aparát je dle něj něco jako černá skříňka (black box). Nechápeme tedy, jak funguje. Víme jen, že jsou v ní vstupy a výstupy, ale netušíme, co se děje uvnitř. Právě tuto nemožnost či neschopnost vidět por povrch věcí můžeme pozorovat v komplexnějším měřítku v dnešní době nejen u aparátů, ale například i ve vztahu k lidem, k moderním technologiím atd. Kdo kupříkladu v dnešní době ví, co je uvnitř hodinek nebo na jakém principu funguje počítač či třeba automobil? Za aparát nemusí být považován pouze kupříkladu fotografický aparát, ale třeba i politická strana.

Flusser dále říká: „Jedním z aspektů myšlení je dnes to, že se stalo nepředstavitelným“. V současné době vyspělých technologií již máme problém rozeznat, co nám naše myšlenky vlastně říkají a to zejména tam, kde si již nedokážeme představit obsah či význam našich myšlenek. Vše probíhá v příliš

vysoké rychlosti a proto se v tom již nemůžeme orientovat. Má tedy v tomto podobný postoj jako Virilio se svou dromologií či Baudrillard se simulací a hyperrealitou.

Flusser předpovídal, že se společnost již nebude nacházet na žádném místě ani v žádném čase, ale ve fiktivních plochách, které pohlcují geografii a dějiny. Universum v podobě fotografií, filmů, videa, TV obrazovek a samozřejmě počítačů, převzalo funkci, kterou předtím zastávaly lineární texty. Člověk žije na základě získávaných a v menší míře i zděděných genetických informací a struktura nosiče informace má tedy rozhodující vliv na naši formu života.

3 Nové typy komunikace

Nyní zde uvedu a rozeberu jednotlivé nové typy komunikace, které do našich životů přinesl internet a bez kterých si leckterý člověk nyní nedokáže svůj život již představit. Některé typy elektronické komunikace také porovnam s komunikací tradiční (e-mail versus klasická pošta) nebo typy elektronické komunikace mezi sebou (Facebook, Spolužáci.cz, Líbím se ti, chat jako je ICQ či MSN, blog atd.). V tomto výčtu typických elektronických komunikačních nástrojů mi půjde o ukázání faktu, že tyto typy komunikace již nelze považovat za pouhou simulaci komunikace face to face. Simulaci, která navíc příliš dokonale nefunguje, jak se snažili a nadále snaží naznačit někteří teoretici médií. Jde o zcela nové typy komunikace propojující vlastnosti a formy tradiční komunikace, které přinášející dokonce i něco více. Nejedná se o degradaci tradiční komunikace, ale naopak o zpestřenou formu nabízející rozmanité a nové možnosti komunikování. V rámci elektronické komunikace si může člověk vytvořit více identit a zároveň si může vybrat mezi více způsoby komunikování. Ty nejvyužívanější zde nyní právě uvedu.

3.1 E-mail versus klasická pošta

Každý z nás se v dnešní době setkal s e-mailem. Asi nemusím vysvětlovat, co to je. Jednoduše řečeno jde o posílání zpráv prostřednictvím internetu. Největší

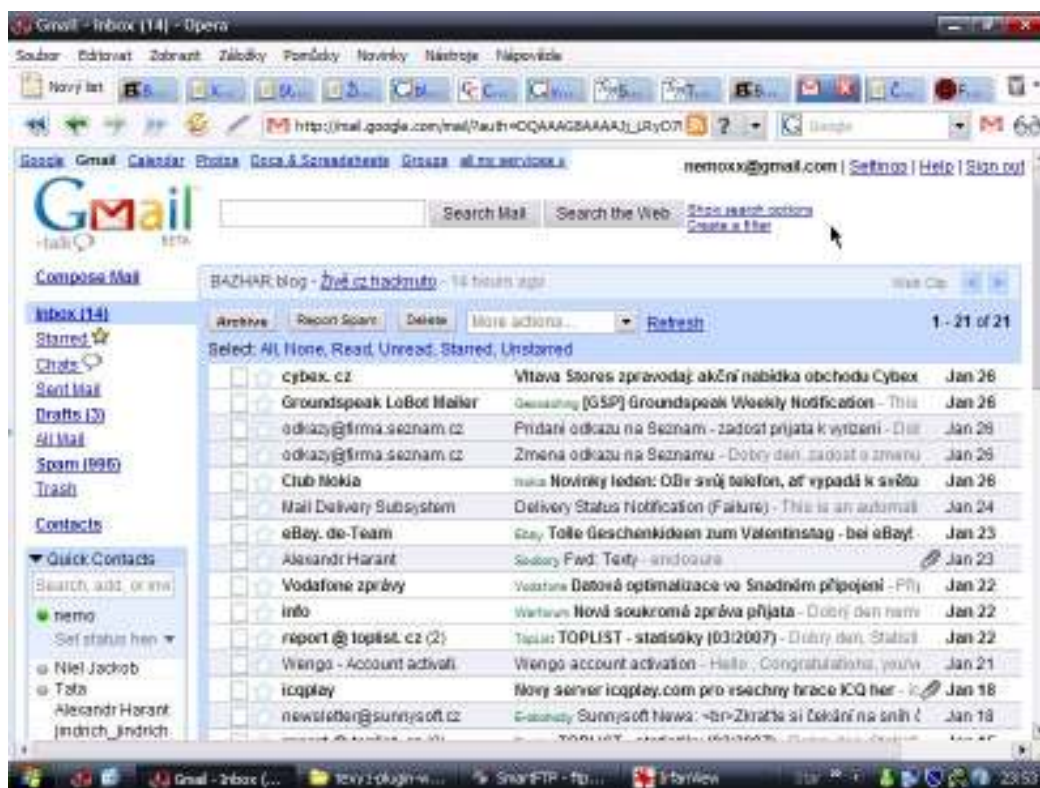
rozdíl mezi klasickou poštou a poštou elektronickou je určitě v rychlosti doručování zpráv, která je naprosto neporovnatelná! V dnešní době nám již připadá téměř divné, když dostaneme klasický dopis od někoho, kdo má přístup na internet. Klasické dopisy se ještě používají v obchodní korespondenci nebo také například v partnerských vztazích, kdy jsou považovány spíše za znak romantického gesta. V každodenní komunikaci (především u věkové skupiny lidí do 30 let, která má přístup k internetu) se již obecně téměř nepoužívají.

Obrázek 1 – ukázka jednoho z nejrozšířenějších e-mailů v České republice od společnosti Seznam

Dle tradiční představy je e-mail považován za „dopis v elektronické podobě“. E-mail již však nelze za „simulaci“ dopisu považovat. Rozdílů je hned několik. Nejen výše zmiňovaná rychlost, ale také fakt, že v e-mailu neexistuje omezení poslat pouhý text nebo fotografii (což lze také v dopise), ale můžeme poslat prakticky cokoli a především okamžitě a do celého světa. O tomto tedy hovořil například Paul Virilio - rychlost a překonání vzdáleností. Data přenášená v digitální podobě jsou snadno reprodukovatelná, uchovatelná a okamžitě k dispozici. Přes e-mail navíc můžeme posílat hudbu, různé programy, videa, velmi rozsáhlé soubory atd. E-mail navíc vytváří prostor pro vznik různých skupin se společným zájmem. Jednoduše se vytvoří tzv. „mailing list“, který obsahuje adresy všech vybraných účastníků komunikace s určitým tématem a těmito účastníkům se potom automaticky distribuuje pošta. Na stejném principu funguje tzv. konference, přes níž jsou potom zaslány e-maily třeba několika stovkám

uživateli najednou. Zjednodušení oproti zaslání klasického dopisu stovkám adresátů je tedy značné.

Obrázek 2 – ukázka e-mailu „Gmail“ od společnosti Google, který již také umožňuje v rámci e-mailu online chat s uživateli, které máme v seznamu

3.1.1 E-mail jako technologická inovace komunikace:

- Komunikace může proběhnout, i když se všichni zúčastnění nemohou sejít na jednom místě ve stejnou dobu. Účastník může reagovat i později, s rozmyslem a v klidu, což je v bezprostřední komunikaci nemožné.
- E-mail do jisté míry překonává jazykovou bariéru a je v tomto ohledu mnohem snazší než komunikace face to face. Člověk, pokud neovládá dokonale daný jazyk a jeho gramatiku, si může strukturu věty nejprve promyslet. Neznámá slovíčka nalezne ve slovníku (například rovnou ve slovníku na internetu) a stejně tak má díky časové prodlevě a použitých nástrojích možnost lépe pochopit zprávu od druhého člověka. Navíc je jednodušší porozumět v cizím jazyce napsanému než vyřčenému.

- Pokud jde o konverzaci face to face ve velkých skupinách – v případě, že je konverzace časově omezena (například velké diskuzní přednášky), nemají účastníci dostatek času a prostoru se vyjádřit. Na internetu může každý napsat svůj příspěvek a ostatní účastníci daného diskurzu si ho posléze mohou (nebo naopak nemusí) přečíst. E-mail a další formy elektronické komunikace (diskuzní skupiny atd.) jsou tedy v tomto „rovnocennější“ než komunikace face to face, jelikož příspěvky do konverzace jsou rovnoměrněji rozděleny. Účastníci e-mailové konverzace mají stejné právo na vyjádření. Nejsou zde bariéry typu čas, stud, vady v řeči, nedokonalá znalost jazyka, problém mluvit před větší skupinou lidí atd.
- Další výhodou je snadná editace obsahu. Pokud píšeme klasický dopis a uděláme v něm chybu, musíme psát vše znovu nebo se snažit chybu zakrýt, což ovšem nelze zcela, případně je to relativně pracné. Navíc pokud přes e-mail dostaneme nějaký text či dokument, můžeme s ním okamžitě a snadno pracovat dál.
- K e-mailu můžeme připojit obrovský datový soubor, což opět u klasického dopisu není tak snadné. Pokud něco někomu pošleme, dotyčný si to může hned vytisknout, ještě předtím upravit nebo rovnou a okamžitě poslat dál.
- Neoddiskutovatelná výhoda je samozřejmě rychlost e-mailu, neporovnatelná s klasickou poštou. Zaslat zprávu kamkoli do světa trvá pouhých pár sekund.
- Podstatná je také cena. Posílání e-mailu, především, pokud ho píšeme v offline režimu, je cenově zanedbatelné, což v dnešní době u dopisu již říct nelze.
- Výhodou je také snadné uspořádání a archivace. Nemusíme mít místnost zaplněnou papíry, vše máme velmi přehledně uloženo ve své e-mailové schránce a v případě potřeby obsah nalezneme díky klíčovým slovům či dalšímu pokročilému vyhledávání v podstatě okamžitě.

- Jeden e-mail může být navíc zaslán v okamžiku i několika stovkám osob. hromadnost.

Obrázek 3 – ukázka e-mailu

3.1.2 Některá rizika e-mailu:

- Stejně jako dopis, jen možná snadněji, může být poslán špatné osobě nebo na špatnou adresu, například když:
 1. odpovídám jedné osobě, ale díky nastavení dané konference to omylem pošlu celé konferenci, čili všem lidem v dané konferenci
 2. odpověď zašlu více uživatelům, když byla míněna pouze pro jednoho účastníka konverzace atd.
- E-maily odesílané z firemního systému mohou být přečteny vedoucím pracovníkem nebo jinými spolupracovníky – ochrana soukromí je však již většinou vyřešena.
- Sdílené účty rodinných e-mailů mohou ohrozit soukromí.
- Bez možnosti rozpoznat tón hlasu a výraz tváře mohou být e-maily snadno nepochopeny nebo špatně vysvětleny.

- Šíření spamů, virů a otravných reklam, jak se zmiňuje Virilio.
- V případě technického problému přijdeme o rozepsaná data, pokud jsme si je nestihli uložit.

3.2 Chat – písemná forma komunikace, ale v reálném čase

Chat je krátká komunikace nebo rozhovor dvou nebo více lidí prostřednictvím komunikační sítě. Uskutečňuje se vždy v reálném čase. V užším smyslu se při chatu komunikuje formou psaného textu. Tato komunikace může probíhat na různých místech kdekoli na světě, kde je připojení k internetu.

Slovo chat se v angličtině běžně používá pro klábosení, pokec, přátelský rozhovor. Původně se jednalo o čistě textovou formu komunikace, při které mohly být vyměňovány pouze znaky. Později se k tomuto způsobu však přidaly další možnosti. Nyní je možné přes chat přenášet zvuk i obraz, posílat pohyblivé obrázky, hudbu, dokumenty, různé odkazy, fotografie atd. V případě přenosu zvuku mluvíme o audiochatu, ve spojitosti s obrazem o videochatu.

Internet Relay Chat (IRC) byla jednou z prvních možností komunikace v reálném čase po internetu. Ve své době propojovala významnou část internetových uživatelů. IRC tak částečně stojí u zrodu „internetového chatování“ (many-to-many).

Nejčastější variantou chatu je dnes služba známá jako instant messaging. Mezi nejpoužívanější příklady této služby patří ICQ nebo MSN Messenger.

3.2.1 ICQ

ICQ je zkratkou, která při vyslovení v anglickém jazyce zní jako „I seek you“, tedy „hledám tě“. Funkce programu ICQ zahrnují posílání textových zpráv, offline posílání zpráv (uživatel dostane zprávu, i když není zrovna připojen), chatování ve více uživatelích, odesílání SMS zpráv zdarma (i když omezené), posílání souborů, pohlednic a multiplayerové hry převážně v technologii Flash atd. Další funkcí je například vyhledávání uživatelů podle přezdívky (nicku).

Obrázek 4 – ukázka programu ICQ

3.2.2 Windows Live Messenger

Windows Live Messenger je obdobný program jako ICQ, jen s tím rozdílem, že je od společnosti Microsoft. Je součástí on-line služeb platformy Windows Live (dříve pod názvem MSN) a je k dispozici zdarma v licenci freeware, proto je velmi rozšířený.

Obrázek 6 – ukázka chatovacího okna programu Windows Live Messenger

Až do teď jsem mluvila o chatu, který provozujeme s lidmi, které známe. Je však také možné chatovat s lidmi, které neznáme, se kterými nás pojí například nějaký společný zájem a to prostřednictvím takzvaných „chatovacích místností“. Opět se jedná o nový způsob komunikace, který dříve nebyl možný. Mohli jsme sice komunikovat s někým neznámým například prostřednictvím dopisu, ale ne v reálném čase, jako je to možné nyní. Navíc je možné s daným člověkem okamžitě sdílet fotografie, obrázky, hudbu, videa či odkazy na zajímavé články atd. Do chatovacích místností je možné vstupovat z kteréhokoli počítače s internetovým připojením. Jednotlivé chatovací místnosti jsou obvykle zaměřeny na určité téma. Téměř vždy zde funguje takzvaný „moderátor“, což je osoba zodpovědná za chat. Dohlíží, aby účastníci respektovali pravidla pro chat, a má za úkol vyloučit z diskuse ty, kdo je porušují.

http://cs.wikipedia.org/wiki/Hlavn%C3%AD_strana)

Účastníci těchto typů chatu většinou používají místo svého pravého jména přezdívku. Tento typ komunikace je tedy naprosto anonymní. Lidé si díky anonymitě mohou v takových prostorech vytvořit naprosto novou identitu, mnohdy i několik najednou. Právě o tomto hovořil Jean Baudrillard. Již nevíme, co je simulace a co realita. Ve virtuálním světě přestávají rozdíly mezi pravdivým a falešným, mezi reálným a imaginárním existovat. Nemůžeme vědět, že člověk, se kterým takto komunikujeme, je skutečně ten, za koho ho považujeme či za koho se vydává on. Právě toto je hyperrealita.

Ani v případě chatu tedy již není možné souhlasit s tradičními teoriemi, že elektronická komunikace je jen simulací komunikace face to face. I tento způsob komunikace již uživateli nabízí jiné formy komunikace než komunikace tradiční. Spojuje komunikační prvky v jedno – psaný text, ale v reálném čase, čili bezprostřední komunikace, ale prostřednictvím písma. Chat je tedy v podstatě remediací starších forem komunikace, například dopisu. Je však určitým hybridem, protože zároveň umožňuje bezprostřední komunikaci a to jak písemnou, tak i orální.

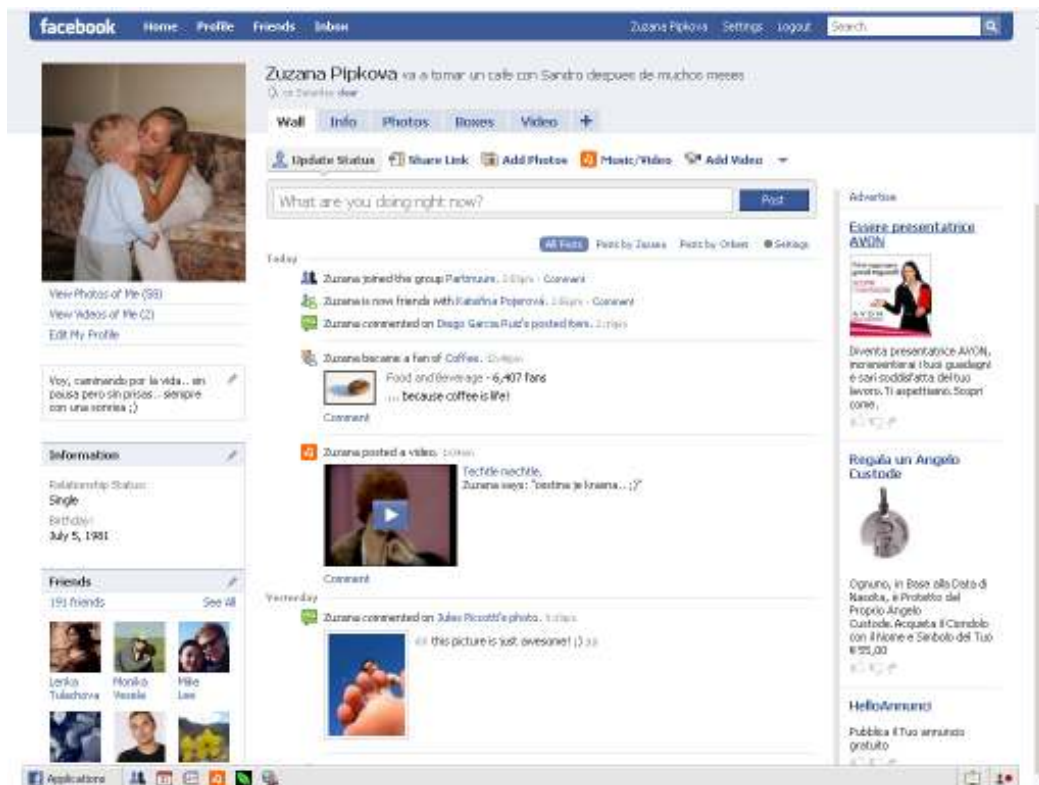
Nelze prokázat, že by kvůli tomuto typu komunikace mizela komunikace. Lidé v dnešní době právě tímto způsobem komunikování tráví denně i několik hodin. Chat se již nevyužívá pouze k zábavě, ale používají ho i lidé v práci jako komunikační prostředek, který je mnohem rychlejší dokonce než telefon či osobní setkání. To platí nejen pro komunikaci, ale také kupříkladu pro zasílání dokumentů, fotografií, videí atd. Komunikace tedy nemizí, můžeme však říct, že se do určité míry proměňuje. I přesto však komunikace face to face patří k nejoblíbenější formě komunikování.

3.3 Facebook, Spolužáci.cz, Líbím se Ti - nové typy komunikace a socializace

Za zmínku také podle mě v každém případě stojí Facebook, jehož užívání se rozrostlo do neuvěřitelných rozměrů a těší se (nyní již i v Čechách) stále větší oblibě. Facebook založil Mark Zuckerberg teprve před 4 lety, když byl studentem

na Harvardské univerzitě. Facebook původně sloužil jako jakýsi „socializátor“ pro studenty na univerzitě, později na univerzitách a také středních školách a nakonec, v roce 2006, byl Facebook zpřístupněn pro všechny uživatele starší 13 let. Nyní má již přes 130 milionů aktivních uživatelů po celém světě. Facebook je rozsáhlý sociální webový systém sloužící hlavně k tvorbě sociálních sítí, komunikaci mezi uživateli, sdílení multimediálních dat, udržování mezilidských vztahů a zábavě. Jméno serveru vzniklo z papírových letáků zvaných Facebooks, které se rozdávají prvkům na amerických univerzitách. Tyto letáky slouží k bližšímu seznámení studentů mezi sebou. Po registraci v systému má uživatel možnost vyplnit svůj detailní profil. Poté se může připojovat k různým sociálním sítím nebo skupinám a získávat nové přátele (či nacházet ty staré). Pokud vás jiný uživatel akceptuje jako přítele, můžete vidět také jeho profil. Bez akceptace není možné vidět profil uživatele, ale je možné vidět seznam přátel uživatele a spojit se tedy případně s dalšími společnými známými. V tomto je Facebook jako „socializační síť“ velmi dobře uzpůsoben. Systém umožňuje komunikaci mezi uživateli pomocí zpráv, diskusních fór, komentářů i komunikace online prostřednictvím jednoduchého chatovacího okénka. Další funkčnost obstarávají aplikace. Ty nejdůležitější pocházejí přímo z dílen Facebooku. Facebook ale také poskytuje otevřené API, které může kdokoli využít a napsat si vlastní rozšiřující aplikaci. Hlavní síla Facebooku je v propojenosti jednotlivých komponent, většina textu slouží jako hypertextové odkazy k dalšímu obsahu. Rovněž aplikací pro Facebook je už přes deset tisíc a s nimi má social networking hned jiný rozměr. Aplikací je nepřehledné množství, například posílání dáreků v podobě obrázků, pohyblivých animací atd., Import RSS, informování o narozeninách přátel a posílání narozeninových přání, import skladeb z Last.fm, různé druhy testů, mapka zemí, které daný uživatel navštívil, „stávání se fanouškem“ všeho možného, přání k Vánocům, různé hry atd.²²

²² Údaje ze zdroje Wikipedia. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Facebook>)

Obrázek 7 – Ukázka profilu uživatele Facebook

Facebook dále také nabízí možnost ohlášení závadného obsahu. U každého uživatelského profilu je tlačítko nebo odkaz pro nahlášení. Pokud nahlásíte závadný uživatelský obsah, dostáváte nejprve automatický e-mail. V něm se dozvíte o přijetí vaší žádosti a součástí je zřejmě také automaticky generovaný tip na nápovědu. V tomto případě odkazuje na pomoc, která se týká soukromí uživatelů.

Obrázek 8 – ukázka jedné ze skupin na Facebooku, kde se uživatel může stát fanouškem Jeana Baudrillarda

Mnoho, zejména mladých, lidí ve světě i u nás již Facebook dokonce využívá více než e-mail, někdy dokonce místo e-mailu. Lidé tedy píší své vzkazy přátelům přímo na jejich „stěnu“ (z anglického „wall“, kam uživatelé vkládají nejen text, ale i multimediální obsah) a to dokonce, i když je to věc soukromá. Nemyslí na to, či neřeší, že si jejich vzkaz mohou přečíst také všichni přátelé, kteří mají přístup k profilu daného uživatele. Na Facebooku je snadné stát se „závislým“ („Facebook addicted“²³). Mnoho uživatelů stráví i několik hodin denně prohlížením fotografií, videí, komentováním nejrůznějších témat, akcí či statusů atd. svých přátel. Facebook umožňuje udržovat pravidelný kontakt s přáteli i bez toho, že by s nimi byl uživatel skutečně v kontaktu, a to jednoduše možností vidět

²³ Více o tomto tématu například zde:

http://blogs.telegraph.co.uk/toby_harden/blog/2007/07/20/addicted_to_facebook

updatované statusy, fotografie, videa, komentáře, participaci v různých skupinách atp. Takto je tedy možné se o přátelích dozvídat nové informace, být informován o probíhajících akcích, novinkách atd.

Někteří lidé přestali Facebook používat z důvodu bezpečnosti a šíření privátních informací do nevyžádaných míst. Na Youtube (k této službě se dostanu v následující kapitole) se objevilo video upozorňující na nebezpečí Facebooku. V poslední době proběhlo dokonce médií varování od viceprezidenta Evropské komise J. Barrota, který upozornil, že veřejné poskytování osobních údajů a sdílení fotografií na síti může být nebezpečné. Komunikační portály jako je Facebook totiž začali využívat už i zaměstnavatelé, kteří si tak snadno mohou zjistit více o svých pracovnících nebo firmy, které tak snadno získají údaje pro reklamní účely. Barrot uvedl: „Mladí lidé odhalují svůj každodenní život v přímém přenosu, aniž by si uvědomovali rizika, která to pro jejich nynější i budoucí soukromí přináší,“. Komise své varování založila na výsledcích studie z konce loňského roku. Podle ní si je pouhá třetina účastníků komunikačních fór ve věku mezi 15 a 24 lety vědoma svých práv v souvislosti s nakládáním osobních údajů²⁴.

Tvůrci a provozovatelé Facebooku přiznávají dřívější problémy a chyby a přesvědčují, že nyní je Facebook naprosto bezpečný a nezneužitelný. Pravdou ovšem je, že Facebook je koncentrací citlivých osobních dat a mnoho aplikací k nim má přístup. Alarmující je například možnost zadání hesla vašeho freemailu²⁵ pro rychlé zjištění přátel na Facebooku. Facebook byl zakázán na některých školách a pracovištích pro sdílení nevhodného obsahu. Například v Sýrii je blokován údajně z důvodu pomlouvání vládních autorit. Českými médií prošla zpráva, že Facebook umožnil pomocí aplikace Beacon ostatním přátelům zjistit, co daný uživatel nakupuje na internetu. Uživatelé pak třeba nechtěně zjistili, co

²⁴ Článek dostupný z: <http://www.novinky.cz/clanek/159832-evropska-komise-varovala-pred-facebookem.html>

²⁵ jedná se o „Gmail“ od společnosti Google

jim jejich kamarád koupil k Vánocům. Tento případ by byl však ještě tím méně závažným.

Českou alternativou Facebooku, i když s mnohem menším počtem uživatelů, možností a aplikací, jsou například servery „Líbím se ti“ nebo „Spolužáci cz“. Jejich výhodou oproti Facebooku bylo dříve to, že jsou v českém jazyce, což ovšem dnes již umí i Facebook. Portál „**Líbím se ti**“ funguje především jako internetová seznamka a hodnocení uživatelů tohoto portálu. Je užíván spíše školáky, zatímco Facebook užívají primárně dospělí. Zajímavostí na Líbím se ti je funkce videochatu. Jedná se o klasický chat obohacený o možnost sledování ostatních uživatelů (i několik najednou) prostřednictvím webové kamery. Server dále nabízí své vlastní internetové rádio bez reklam doplněné pořady moderátorů. Rádio funguje na vlastním systému Radio Master, který se stará o kompletní management a odbavování hudby za pomoci dramaturgů nebo automatu.

Pod vizitkou LibimsetiLife tento server také pořádá seznamovací večery ve větších českých městech. Na těchto akcích pak mají uživatelé pomocí jmenovek možnost poznat své virtuální přátele osobně. Je zde možnost certifikací, zakoupení reklamních předmětů a dalších interaktivních činností.

Server „**Spolužáci cz**”²⁶ je určen konkrétně na komunikaci mezi současnými a především bývalými spolužáky. K tomuto účelu je web dobře přizpůsoben, jeho možnosti tu ale končí. Systém umožňuje jednoduché nalezení Vašich spolužáků, nástěnku, diskusi o třídě nebo škole. Jako každý “social networking” systém umožňuje také sdílení fotek, nahrávání dokumentů, chat a profily jednotlivých spolužáků včetně jejich kontaktních údajů.

Nevýhodou tohoto serveru však je, že neumožňuje přímé plánování srazů spolužáků, což je mnohdy jediný důvod, proč lidé svoje "třídy" na serveru

²⁶ Server byl inspirován Americkým serverem “Classmates.com”. Dostupné z: “<http://www.classmates.com>”

zakládají a vyhledávají. Srazy se tak musí domlouvat přes diskusi. I přesto je ale tento server velmi navštěvovaný.

Nyní se vrátím zpět k nejrozšířenějšímu serveru typu „social networking“. Facebook (stejně jako Líbím se ti nebo Spolužáci.cz) je další z řady nových typů elektronické komunikace, který spojuje několik (v případě Facebooku dokonce mnoho) prvků komunikace. Výhodou tohoto typu elektronické komunikace je například získávání aktuálních informací o přátelích bez toho, abychom se s nimi viděli. V normálním životě by to bylo nemožné. Pokud mám například 200 přátel a se všemi bych chtěla udržovat pravidelný kontakt, zjišťovat, co nového se událo v jejich životě, shlédnout jejich fotky a videa, netrávila bych čas ničím jiným než setkáváním se s přáteli. Na Facebooku ovšem tyto informace dostanu a to velmi snadno a bez nutnosti přímého kontaktu s člověkem. Facebook umožňuje přečíst si „status“ daných přátel vypovídající například o tom, čím se právě ten který den daný člověk zabývá, co ho zaujalo atd., prohlédnout si nebo okomentovat fotky či videa, které daný člověk uploadoval nebo si s přítelem například zahrát online hru. Můžeme s ním také v reálném čase komunikovat prostřednictvím jednoduchého okénka chatu. Zároveň na Facebooku mnohdy zjistíme, že máme společného známého s jiným přítelem, což bychom v reálném životě zjistili jen naprostou náhodou. Facebook tedy oproti tradiční komunikaci nabízí širokou škálu možností komunikace a propojování s lidmi a to jak za pomoci přímého kontaktu, nepřímého i různých forem obojího. Facebook je tedy příkladem toho, co říkal například Marshall McLuhan. Tedy, že díky možnostem nové, moderní komunikace padnou geografické, politické i jiné bariéry a že si lidé po celém světě budou moci vyměňovat dostupné informace a názory.

Dalo by se říct, že Facebook je vlastně remediací dalších typů elektronické komunikace – chatu, e-mailu, blogu, fotogalerií, youtube. Možná se sice nejedná plně o jejich zdokonalení, ale zcela jistě se jimi Facebook inspiroval a propojil je v jeden funkční a velmi oblíbený systém.

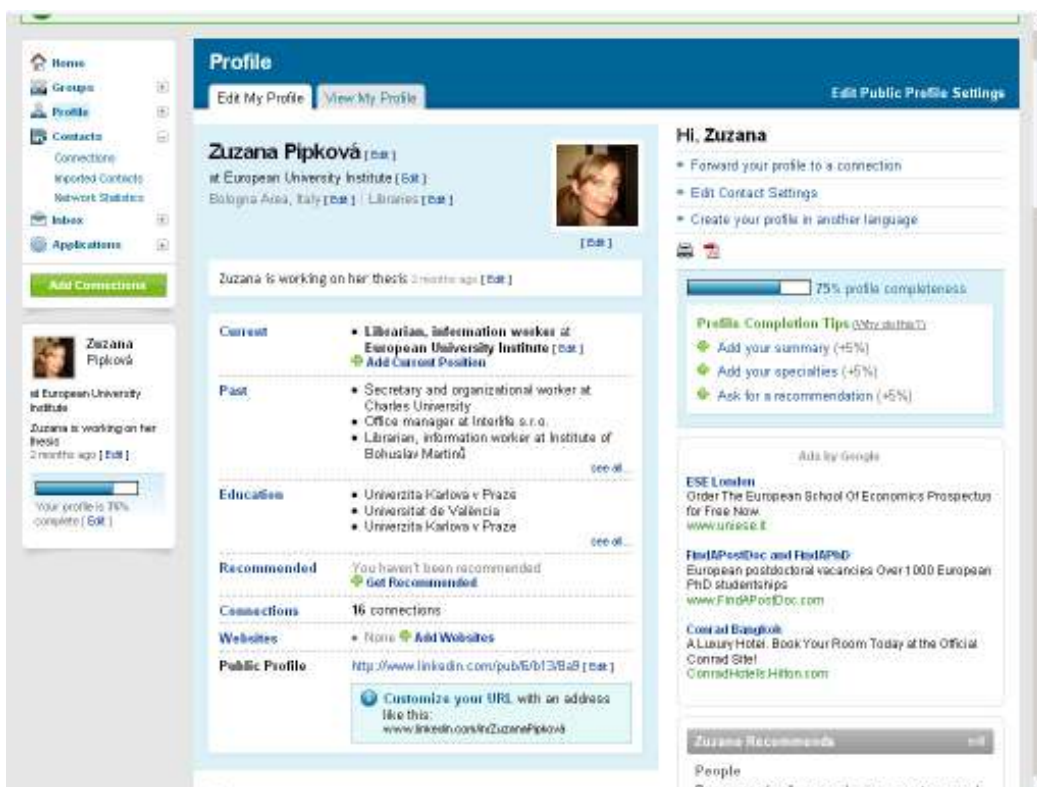

Obrázek 9 – ukázka hlavní strany Facebooku, kde se zobrazují veškeré novinky. Zároveň ukázka možnosti bezprostřední komunikace s uživateli, kteří jsou online, prostřednictvím jednoduchého okénka chatu.

Možná ne jediným, ale hlavním problémem užívání Facebooku je podle mě opatrnost v uveřejňování obsahu, kterou si musíme uvědomovat, pokud tento systém užíváme, protože uveřejněný obsah může najednou vidět mnoho lidí. Pokud například zveřejníme nějaké fotky a některý náš „potvrzený kamarád“ k tomu přidá svůj komentář, mohou naše uploadované fotoalbum vidět navíc i jeho „potvrzení kamarádi“ čili například dalších 200 lidí. Pokud tedy například uploadujeme fotky z dovolené, zatímco jsme v práci nahlásili, že jsme nemocní a uvidí to některý z našich nadřízených, může nám díky tomu vzniknout nemalý problém. Facebook se dá také považovat za velký „polykač času“. Prohlížením fotografií, videí a profilů kamarádů můžeme strávit i několik hodin času.

Podobné funkce jako Facebook nabízí také sice méně, ale zároveň velmi oblíbený Myspace nebo LinkedIn (který se však používá spíše k utváření a udržování pracovních kontaktů). LinkedIn je v podstatě dalším dobrým příkladem nové formy komunikace. Místo hledání uchazečů v pracovních agenturách,

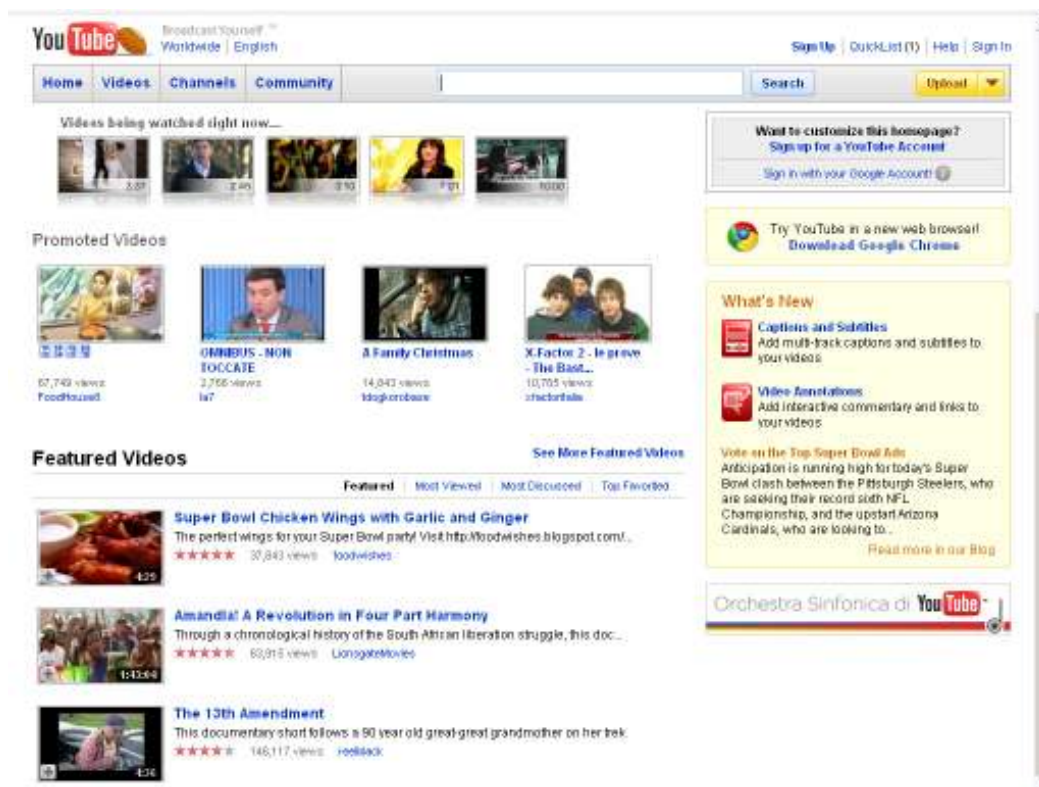
inzerátech či na úřadu práce, je možné po přihlášení se na LinkedIn profesionálního zaměstnance okamžitě kontaktovat a zobrazit jeho profil a vidět tak předchozí zaměstnání, vzdělání, fotografii, životopis, reference, aktuální pozici a tak dále. LinkedIn může být tedy využit při hledání práce a pracovních příležitostí či hledání zaměstnanců. Zaměstnavatelé mohou na LinkedIn umístit nabízené pracovní pozice a hledat tak profesionální kandidáty, zatímco lidé hledající práci si mohou prohlédnout „profil“ nabízených pozic.

Obrázek 10 – ukázka sítě LinkedIn – profil uživatele

3.4 Youtube jako další, zcela nový způsob komunikace

YouTube je největší internetový server pro sdílení filmových souborů, čili videí, ale i různých animací či obrázkových koláží. Založili jej v únoru 2005 Chad Hurley, Steve Chen a Jawed Karim, v listopadu 2006 byl zakoupen společností Google za 1,65 miliardy dolarů. Od svého založení jej každý den navštíví miliony lidí.

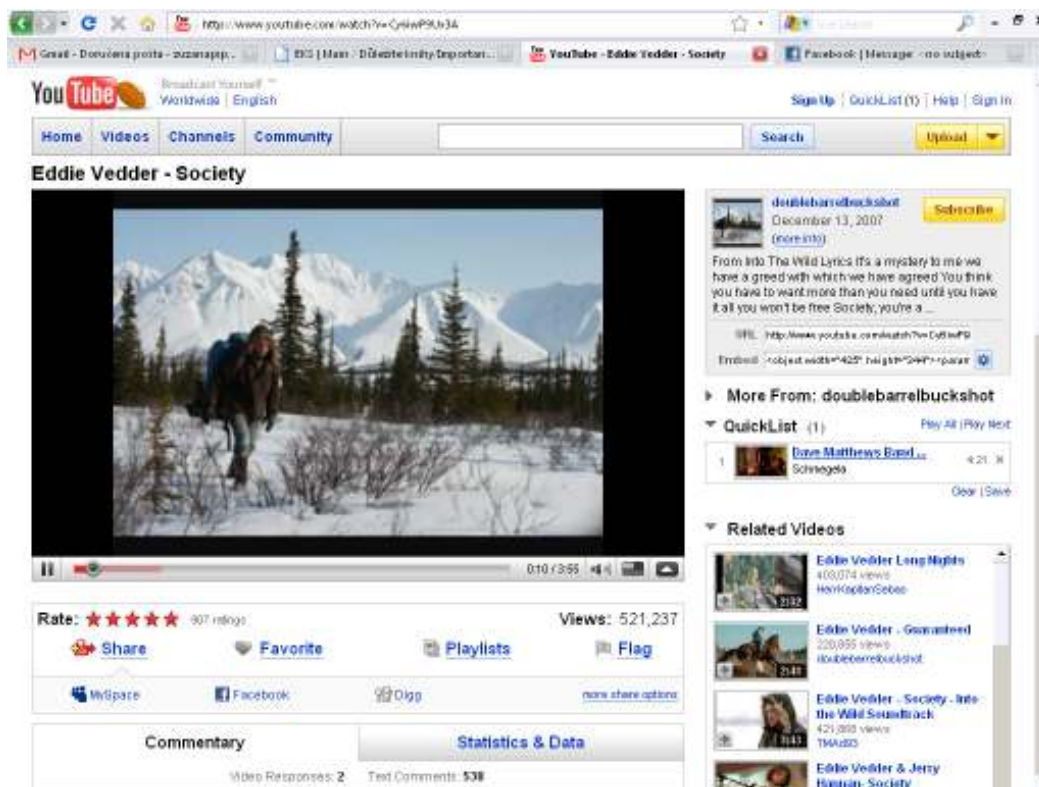

Obrázek 11 – ukázka hlavní strany Youtube, kde se zobrazují právě sledovaná videa, nová videa atd.

Youtube je velmi oblíbeným systémem, ve kterém jsou uživatelé zároveň i tvůrci samotného obsahu. Každý se může zdarma zaregistrovat a sdílet svá videa s ostatními uživateli. YouTube stojí za zrodem mnoha internetových hvězd – uživatelů, jejichž videa shlédlo obrovské množství lidí (často i přes milion). Největším problémem je však pro server fakt, že mnozí nahrávají obsah porušující autorská práva (hudební klipy, části filmů atd.).

Youtube je tedy využitelný buď jako prohlížeč všemožných videí s nejrůznějším obsahem a to z celého světa, ale je to také velmi zajímavý „komunikační systém“. Uživatelé uploadují svá videa, která mohou obsahovat jejich názory, vyjádření k určité situaci, videa, která nějakým způsobem komunikují. Jiní uživatelé na tato videa reagují buď komentářem, ohodnocením nebo mohou reagovat natočením a uploadováním jiného videa, což myslím můžeme i v elektronické komunikaci považovat za velmi specifickou a nevšední odpověď. Mnohokrát tedy najdeme na Youtube video a odkazy k němu typu „RE:“. Přímo pod videem najdeme tzv. „video odpovědi“ (video responses), které

někdy čítají až několik desítek video odpovědí na jedno uploadované video. Možnost reagovat na video je v dnešní době navíc téměř okamžitá. Uživatel může natočit video ihned na webkameru, mobilní telefon nebo digitální fotoaparát a prakticky okamžitě umístit na stránky Youtube. Opět tedy hovoříme o nové formě komunikace. Také je určitým dokladem Flusserových slov, čili tedy, že obraz původně ilustroval texty, dnes texty už pouze vysvětlují obrazy. Youtube již není jen o zábavě, ale také přesahuje do ekonomické sféry. Objevují se upoutávky na nové filmy, videoklipy, reklamy atd. Youtube však začaly využívat dokonce i univerzity a to nejen k uveřejňování vzdělávacího obsahu, například přednášek, kurzů, ale také ke své propagaci²⁷.

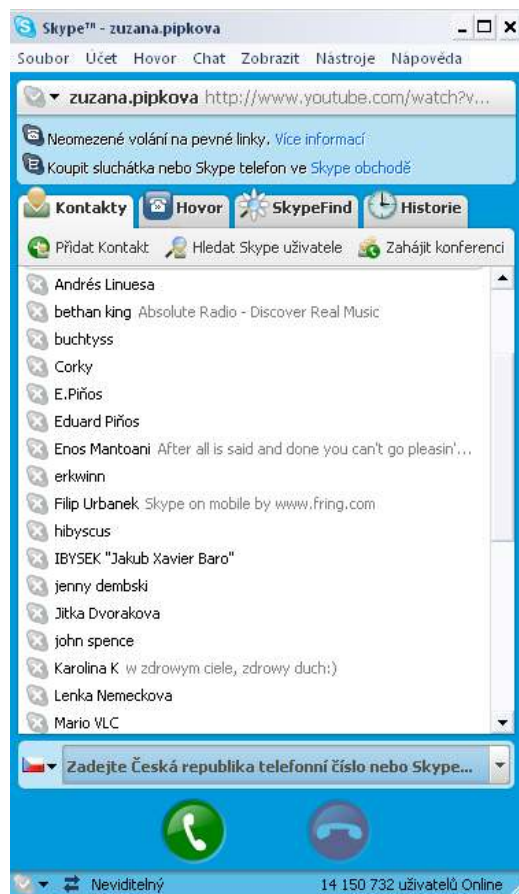
Obrázek 12 – ukázka zobrazení videa na serveru Youtube

²⁷ Například University of Berkeley. Dostupné z:
<http://www.youtube.com/user/ucberkeley?blend=1>

3.5 Skype, VoipBuster a další programy umožňující online rozhovor

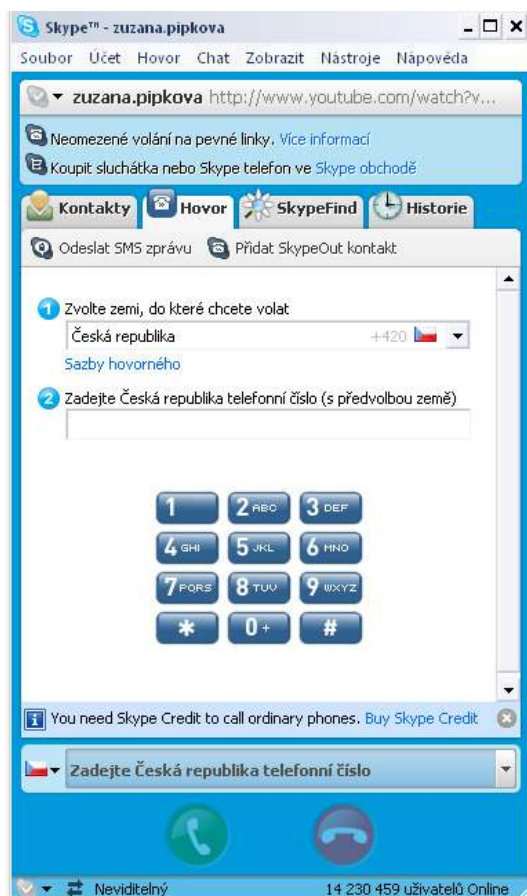
Skype je peer-to-peer program, který umožňuje provozovat internetovou telefonii (VoIP) a Instant messaging. Jeho autory jsou Niklas Zennström a Janus Friis, tvůrci populárního softwaru Kazaa. Program umožňuje telefonování v rámci sítě Skype, Instant messaging, čili zasílání zpráv a také textových i audiovizuálních souborů mezi uživateli (obojí navíc zdarma), telefonování na pevné telefonní linky, hlasovou schránku, videokonference, posílání sms na mobilní telefony, vytváření a hledání údajů v databázi firem, hraní her atd. Navíc lze přes Skype vytvořit hlasovou konferenci čítající až 100 účastníků (Skypecasts), která může být moderována a moderátor rozhoduje, kdo má v daný okamžik promluvit. Jen pro zajímavost zde uvedu, že program Skype provádí cenzuru v Číně a porušuje tak Všeobecnou deklaraci lidských práv²⁸.

²⁸ Převzato z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Skype>

Obrázek 13 – ukázka programu Skype – základní okno se seznamem všech jednotlivých uživatelů, kteří jsou v rámci našeho vlastního loginu

Skype tedy znamenal jistou revoluci v telefonii. Nemusíme již platit drahé hovory do zahraničí. Přes Skype si můžeme volat s člověkem, který je připojen k internetu a skypu, ať je kdekoli na světě.

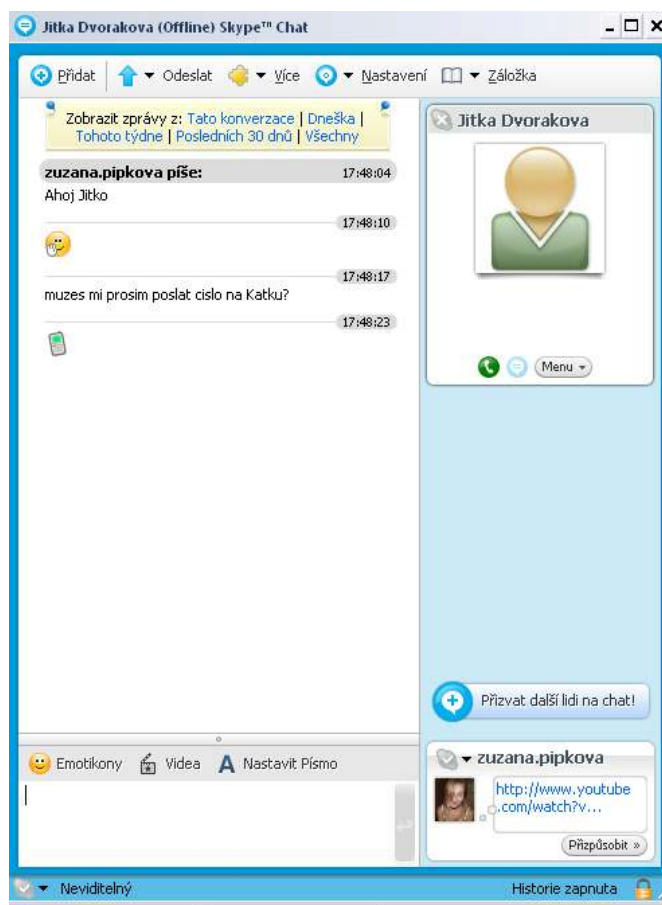

Obrázek 14 – ukázka programu Skype – možnost volání zadáním telefonního čísla uživatele

Program Skype se dostává také do vysokoškolské výuky. Ne mnoho oborů však zajišťuje výuku prostřednictvím využití Skype a webové kamery. Obor Studia nových médií při Ústavu informačních studií a knihovnictví na Filosofické fakultě tuto metodu využívá pro přednášky vyučujících, kteří žijí v zahraničí a nemohou tedy vyučovat presenčně. Funguje to tedy tak, že studenti normálně přijdou do místnosti, kde se zapne program Skype spolu s připravenými reproduktory a datovým projektořem nasměřovaným na plátno. Tam se přenáší obraz daného učitele, který vykládá přednášku. Jediným problémem byly zpočátku technické nedostatky, které se však již vyřešily. Úkoly řeší studenti

například prostřednictvím e-mailu²⁹ nebo přes program Moodle, což je software pro tvorbu elektronických kurzů a dalších výukových programů na internetu, který využívá Univerzita Karlova i další instituce. Časem možná již studenti nebudou docházet do školy, ale připojí se ke Skype každý ze svého domova.

²⁹ V Americe proběhlo několik průzkumů, zda studenti upřednostňují tradiční diskusi či diskusi prostřednictvím e-mailu. Tato studia ukázala, že užívání e-mailu vedlo ke studijním výsledkům stejně dobrým nebo i lepším (v porovnání s výsledky tradičních vyučovacích metod) než při klasické přednášce (Hacker a Sova, 1998). Když Quin, Mehan a Levin porovnali obsah e-mailu a interakce face to face, zjistili, že při situacích face to face dávají učitelé více otázek, zatímco při e-mailových diskuzích byly odpovědi studentů delší a obsažnější. Objevili také v komunikaci prostřednictvím e-mailu mezi studenty více kritické interakce než při komunikaci tváří v tvář. Garton a Wellman zase zjistili, že dosáhnout konsensu je možné v komunikaci tváří v tvář rychleji než v komunikaci e-mailové. Rychlost komunikace tváří v tvář však byla vykompenzována lepší kvalitou rozhodování a rozmanitostí originálních nápadů při užití e-mailu. Asi ani nemusím dodávat, že výhodou odevzdávání úkolů elektronickou cestou je také samozřejmě to, že šetří životní prostředí.

Obrázek 15 – ukázka programu Skype – okno určené k chatování – lze využít také pro odesílání souborů, fotografií, linků atd. Možnost chatu ve stejném čase, kdy s uživateli přes Skype voláme

I v tomto případě tedy hovoříme o novém typu komunikace. S příchodem webové kamery navíc máme možnost s někým hovořit a na obrazovce se vzájemně vidět a to v bezprostředním čase a především na obrovské vzdálenosti. Webová kamera také navíc umožňuje vyfotografování nebo natočení videa a okamžité poslání přes chatové okénko Skype. Opět tedy překonání vzdálenosti a rychlost, o čemž hovoří Virilio i další postmoderní filosofové. Zároveň můžeme odesílat fotografie, hudbu, odkazy, dokumenty atd.

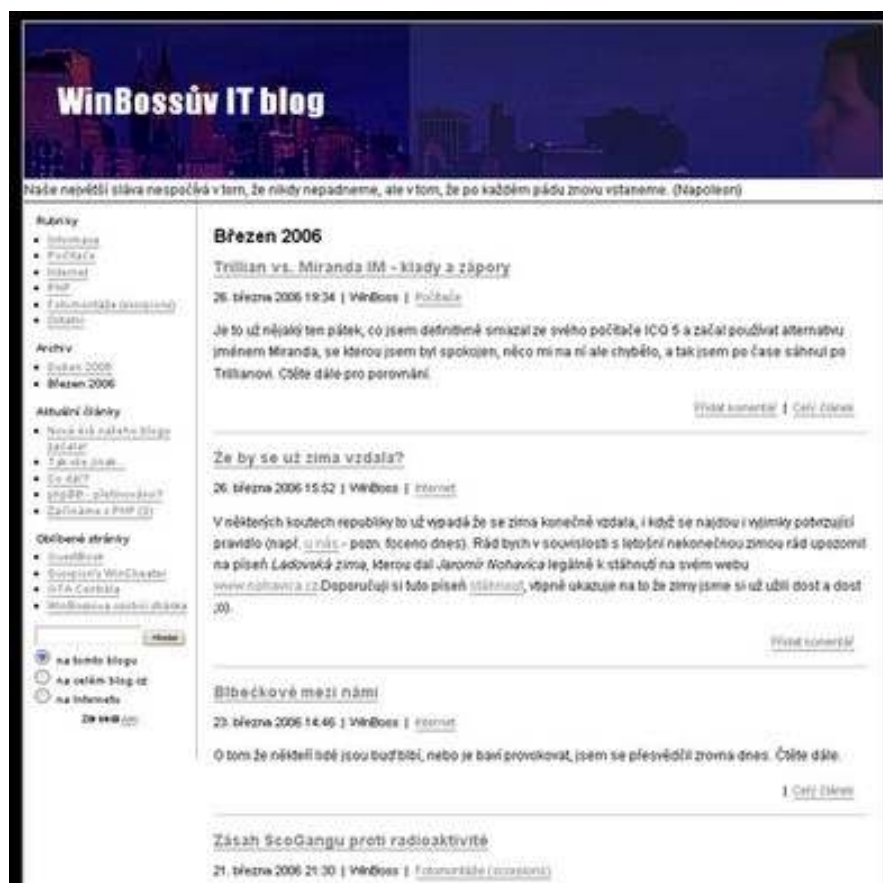
3.6 Blogy a diskusní skupiny

Blog je webová aplikace obsahující příspěvky jednoho editora na jedné webové stránce. Je to v podstatě jednoduchý systém, jak na internetu prezentovat

sebe a své nebo i cizí názory, komentáře či postřehy a to prostřednictvím zpravidla kratších textů. Slovo blog vzniklo stažením anglického slova “web log”, čili je to něco jako internetový deníček.

Obrázek 16 – ukázka založení a nastavení blogu na <http://blog.cz/>

Obrázek 17 –ukázka blogu I.

Blogy se tedy využívají buď jako jakési osobní deníčky, ale také pro oficiální zpravodajství sdělovacích prostředků, firem i pro zprostředkování politické kampaně. Může do nich přispívat buď jeden autor nebo i široká komunita lidí. K jednotlivým textům je zpravidla možné přidávat komentáře. K textům lze přiřazovat fotografie, obrázky, videa či odkazy. Aby se člověk takto na internetu prezentoval, nepotřebuje k tomu žádné hlubší technické znalosti. Opět hovořím o nové formě komunikace, kdy se člověk může svobodně prezentovat na internetu a formou komentářů získávat od čtenářů zpětnou vazbu. Člověk tedy nemusí být slavný, jde jen o to, jaký prezentuje názor či jak poutavě dokáže napsat určitý text³⁰. Jak tedy říkal McLuhan a další, lidé po celém světě si budou

³⁰ V českých blozích se například díky stylu psaní velmi proslavil tzv. „Ostravák“.

Dostupné z: <http://ostravak.bloguje.cz/>

moci vyměňovat dostupné informace a názory. Blog je právě jeden z příkladů. Na blozích lze samozřejmě nalézt mnoho subjektivních názorů, myšlenek či pocitů autora.

Wise Family Blog
The Wise family website

Journal Photos & Movies Family Events Holidays Garden Recipes

Journal

14/06/2006

Day Out at the Zoo

It's the first time we have all gone to the zoo in Regent's Park. Ella likes donkeys so we took her own stuffed donkey with her to show the *real donkeys*. The last time I went to the zoo was when I was 15 so it's changed a bit since then. [More on donkeys](#)

Posted by Steven Wise

12/06/2006

Our Garden

Yesterday was the hottest day of the year so far and one of the hottest June's on record. We played in the garden and had some friends over. Shame we couldn't get out the paddling pool but we watered the garden using Ella's bath water and felt we had done our bit for London.

Posted by Jill Wise

Search

Search

This Month

June 2006

Sun	Mon	Tue	Wed	Thu	Fri	Sat
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

Recent Articles

- The Zoo
- Our Garden
- Grandmas Birthday

Favourite Links

- London Zoo
- Royal Horticultural Society

Obrázek 18 – ukázka blogu II.

DIGITAL ARCHITECT

(NE)OFICIÁLNÍ BLOG TÝMU DIGITÁLNÍ ARCHITEKT

NEDELE, 10. SRPEN 2008

Fotogalerie z workshopu SmartGeometry 2008 v Mnichově

Workshop a následná konference pod názvem SmartGeometry 2008 se sice konala již začátkem března 2008. Nicméně výstupy z této události mohou dlouhodobě inspirovat případné zájemce. Organizátor akce, společnost Bentley proto zpřístupnila fotogalerii výstupů z workshopu i konference:

Ilustrační foto:

Ukázka práce: Environment Workshop
Perkins + Will: Shanghai Nature Museum
Todd Snapp & David Rogers & Mike Kane

Odkaz na stránky konference: www.smartgeometry2008.com

Odkaz do fotogalerie Picasa: [Generative Components](#)

ARCHIV BLOGU

▼ 2008 (8)

▼ 08/10 - 08/17 (1)

Fotogalerie z workshopu
SmartGeometry 2008 v
Mnich...

► 08/03 - 08/10 (2)

► 07/27 - 08/03 (1)

► 07/20 - 07/27 (1)

► 07/13 - 07/20 (2)

► 07/06 - 07/13 (1)

DIGITÁLNÍ ARCHITEKT (08)

DIGITÁLNÍ ARCHITEKT (08)

PROČ BLOG?

Tento blog vzniknul jako (ne)oficiální pozadí aktivit a dění okolo projektu Digitální architekt, jehož oficiální stránky naleznete na adrese www.digarch.cz. Stránky blogu mají být platformou pro shromažďování poznámek,

Obrázek 19 – ukázka blogu III.

3.7 E-learning

E-learning je zjednodušeně řečeno výuka za využití internetu a výpočetní techniky. Je to vzdělávací proces, který využívá informační a komunikační technologie k tvorbě kursů, k distribuci studijního obsahu, komunikaci mezi studenty a pedagogy a k řízení studia³¹. Mnohé školy již dělají e-learning, kdy studenti „navštěvují přednášky“, vypracovávají úkoly, aktivně se zapojují do komunikace atd. právě prostřednictvím internetu. Výhoda kurzu přes internet je, že studenti mohou stránky své „třídy“ navštívit kdykoli přes den nebo i v noci. Tento způsob výuky pomáhá do jisté míry studentům rozvíjet písemný projev.

³¹ Jan Wagner, Nebojme se eLearningu, Česká škola, 2005

Studenti jsou nuceni více psát a dávají si větší pozor na to, co na stránky napíší. Zároveň sledují, co tam prezentují jejich spolužáci.

Všechny uvedené příklady tedy dokazují, že tyto nové formy komunikace nevyklučují obraz, písmo, fotografii a ve většině případů ani zvuk a bezprostřední komunikaci. Naopak toto všechno slučují a skýtají tedy mnohem více možností než komunikace tváří v tvář. Tyto nové formy komunikace tedy nelze považovat za simulaci komunikace face to face, ale spíše za její doplnění či alternativu.

Uvedené příklady umožňují rychlou komunikaci na jakoukoli vzdálenost, tedy jak řekl Virilio – smazávají vzdálenosti. Jak také píše Virilio, čím dál více se využívají v programech webové kamery, což je pravdou zejména u programů Skype, u chatů jako je MSN nebo ICQ a samozřejmě v Youtube. Nejvýznamnějším znakem je rychlost a možnost komunikovat s celým světem, o čemž hovoří všichni výše zmiňovaní autoři. Především tyto dva faktory můžeme nalézt v každém z uvedených příkladů elektronické komunikace.

4 Změna osobnosti?

Stále dokola na sebe vršíme masky podobnosti, jenom abychom nemuseli žádnou předchozí sejmout, neboť by se mohlo ukázat, že už ta první byla falešná³².

Jiří Bystřický

V moderní společnosti se člověk musí přizpůsobovat novým formám komunikace a umět tedy používat technická média. Především mladí lidé, ale nyní již i starší věkové skupiny, používají výše zmíněné „komunikátory“ bez větších problémů. Co však s lidmi tyto nové formy komunikace dělají? Přispívá elektronická komunikace spíše k odloučení jedinců, osamocení³³ a izolaci nebo naopak k větší otevřenosti a komunikativnosti?

³² BYSTRICKÝ, J. MUCHA, I. *Etika a fragmenty života*. Praha : 2004. 222 s.
ISBN: 80-86391-12-4

³³ Nadměrné používání internetu dle Jana Činčery narušuje mezilidské vztahy i lidskou psychiku. Jak píše ve svém článku, dle průzkumů amerických psychiatrů posiluje používání internetu riziko maniodepresivních psychóz a jiných poruch. Studie Pensylvánské univerzity prokazuje nárůst depresí a pocitů osamělosti u rodin připojených k internetu. Internet v domácnostech narušuje rodinné vztahy - v USA se stává jednou z příčin rozvodů. Partneři, které známe jen jako stíny z kyberspace, se zdají zcela ideální a dokonalí - avšak stejně abstraktní jako informace, kterými jsou prezentováni. Na internetu se formuje rozsáhlá, členitá a svébytná kyberkultura obývaná těmi, pro které se internet stal dominantní sférou jejich života. Jejím literárním zázemím je kyberpunk - proud science fiction literatury, která líčí budoucnost jako svět prostupujících se realit - skutečné a virtuální. Na internetu existují virtuální města a komunity, vzniklé původně z online interaktivních her, ve kterých je možné scházet se s přáteli k diskusi v čajovně, cvičit v posilovně, nebo třeba provozovat virtuální sex. Stoupenci technopaganizmu chápou internet jako prostředek i prostředí magických rituálů, v symbióze spojují prvky šamanizmu, feminizmu a technologie. Jiné směry kyberkultury jsou spjaty s anarchismem - ať už jde o hackery, či hnutí dočasných autonomních zón, hledající v internetu dočasné útočiště před přeorganizovanou společností. Kyberkultura se již částečně uvědoměle odtrhává od reálného světa

Lerner říká, že osobnost, která je vystavena působení médií, se stává expanzivnější, otevřenější, méně omezená vzory vtělenými do tradice, více ochotná experimentovat, hledat nové příležitosti a nové způsoby života.

Díky médiím může člověk získávat zkušenosti, které předtím nepoznal. Aby zkušenosti získal, již není nutné setkávat se s lidmi nebo někam daleko cestovat. Na internetu může například virtuálně navštívit vzdálená místa, na které by se normálně nedostal. Může si virtuálně prohlédnout nějakou výstavu³⁴, udělat si virtuální procházku po zoologické zahradě³⁵ nebo třeba po hradě³⁶ a tak podobně. Googlemaps nyní dokonce nabízí službu „Streetview“³⁷, díky níž je možné se virtuálně „procházet“ po ulicích některých velkých měst po celém světě. Může to tedy znamenat, že se člověk, díky elektronickým médiím, stane pohodlnějším, až líným? Znamená to, že jsou lidé obeznámenější než dříve nebo naopak vnímáme a poznáváme vše povrchněji?

Také vztahy mezi lidmi mohou na internetu fungovat poněkud jinak a svobodněji, v čemž ovšem zároveň číhá nebezpečí. O těch, které poznáme prostřednictvím internetu (tedy ne ve skutečnosti, tváří v tvář), si můžeme vytvářet různé představy a stejně tak oni o nás. Jak jsem již naznačovala výše, člověk si může například na blogu, chatu, Facebooku atd. vytvořit jakoukoli identitu, která se nemusí ani trochu zakládat na pravdě. Je možné si navíc takových identit založit jakékoli množství, čili z tohoto hlediska můžeme považovat internet za poněkud schizofrenní. Pokud se zaměříme pouze na

- vyjádřením toho je například Deklarace nezávislosti kyberspace, formulovaná Johnem Barlowem. Tak internet paradoxně dává lidem možnost aktivně se účastnit rozhodování o světě - a přitom je od tohoto rozhodování odlákává jinam.

³⁴ Například výstava Národního muzea s názvem “Stopy lidí” na: <http://www.nm.virtualczech.cz/>

³⁵ Například : <http://www.zoopraha.cz/en/about-zoo/virtual-walk>

³⁶ Například : http://www.hradkarlstejn.cz/virtual/Tourviewer_index.html

³⁷ <http://maps.google.com/>

textovou formu komunikace prostřednictvím internetu s osobou, kterou neznáme, můžeme opět dojít k zajímavému zjištění. Můžeme s někým komunikovat v reálném čase bez toho, aniž by věděl, jak vypadáme, jak zní náš hlas, co děláme a jaký je náš sociální status. Ukáže se tedy, jak člověk dokáže zaujmout bez pomoci vzhledu, sociálního statusu a dalších faktorů. Záleží jen na slovech, které daný jedinec použije, případně třeba na rychlosti reakce. Můžeme tedy říct, že jde o rovnocennější prostředí než v reálném světě.

„Societies have always been shaped more by the nature of the media by which humans communicate than by the content of the communication.”³⁸

Marshall McLuhan

Dle Johna B. Thompsona žít ve světě, který je stále silněji prostoupen zprostředkovanými formami informování a komunikování, znamená, že se rozplývá sebepojetí jedince jako soudržné identity. Člověk se více otevírá mediovaným sdělením, sebepojetí se stává více decentralizovaným a člověk tedy ztrácí jednotu a soudržnost. Život v mediovaném světě v sobě obsahuje neustálé mísení různých typů zkušeností. Jsme vyzýváni, abychom si na problémy a události, které se odehrávají v odlehlých částech stále propojenějšího světa, udělali názor, abychom k nim zaujali postoj a dokonce abychom za ně nesli určitý díl odpovědnosti.

Rozšíření médií je dle Jiřího Bystřického příčinou otřesu jistotami. Jak říká, již jsme překonali počátek mediálního věku a nyní jsou média neodmyslitelnou součástí našeho života. Masmédia (především televize, internet, noviny a časopisy) mají obrovskou sílu. Obrací naši pozornost vždy jen k vybranému výseku informací - událostí a fakt. Z takovýchto fragmentů reality se

³⁸ MCLUHAN, Marshall; CARSON, David. *The book of probes*.

jen velmi těžko dá rekonstruovat jednotný obraz skutečnosti. Čím přesnější a dokonalejší způsob poznání máme, tím větší důvod k pochybnostem a nejistotám se v nás také probouzí. Obrácení naší pozornosti k takovýmto fragmentům, neboli výsekům reality, má velký význam pro udržování kolektivního vědomí³⁹.

Pokud komunikujeme s reálnými přáteli prostřednictvím internetu, neubírá to nic na skutečnosti těchto interakcí. Mnozí lidé v dnešní době komunikují prostřednictvím médií s přáteli více a častěji než by to bylo možné, pokud by mělo docházet pouze k bezprostředním interakcím. Především pokud jsou naši přátelé rozmístěni různě po světě nebo my sami jsme déle mimo domov, elektronická komunikace je nedocenitelná.

Člověk je již od pradávna tvor společenský a vždy měl potřebu se sdružovat. Díky internetu se nyní může sdružovat do různých skupin ještě mnohem více nežli dříve. Sice se v mnohým případech jedná pouze o virtuální sdružování, zato však s aktivní komunikací, posíláním nejrůznějších materiálů, až po skutečná setkání. Máme nepřeberně mnoho možností, jak se sdružovat, ať již v tematicky laděných skupinách na již zmíněném Facebooku, v blozích, chatu, e-mailech prostřednictvím konferencí a tak dále.

³⁹ BYSTRICKÝ, J.; MUCHA I. *Etika a fragmenty života*. Praha, 2004. 222 s.
ISBN: 80-86391-12-4

5 Závěr

S vývojem médií se mezilidská komunikace proměnila a nadále proměňuje. Komunikace zahrnuje široké spektrum od komunikace face to face až po komunikaci masovou. Tato práce se zaměřila i na zdánlivě nejjednodušší, bezprostřední formu komunikace – tváří v tvář. I do této formy komunikace ve stále větší míře vstupují nové technologie. Jestliže můžeme považovat za první technickou simulaci face to face situace telefon, dnes vstupují na pole face to face jak starší komunikační prostředky (písmo – chat atd.), tak audiovizuální technologie (Skype, chat – mikrofon, webová kamera atd.), které již zasluhují název simulace.

V současné době máme k dispozici zcela nové typy komunikace propojující vlastnosti a formy tradiční komunikace, ale přinášející do komunikování nové prvky. Nejvýraznějšími a nejvíce využívanými jsou e-mail, různé chaty, Facebook a podobné socializační sítě, Youtube, Skype a blogy. Tyto nové prostředky se již využívají i v oblasti vzdělávání. Postmoderní filosofové mají na média a elektronickou komunikaci určité kritické pohledy, které byly rozebrány v této práci. Především jsem se zaměřila na Paula Virilia, Jeana Baudrillarda, Marshalla McLuhana a Viléma Flussera. Nové formy komunikace nám však umožňují mnoho. U e-mailu například, oproti dopisu, v podstatě neexistuje omezení, můžeme poslat prakticky cokoli (text, fotografie, hudbu, programy, rozsáhlé soubory) a především okamžitě, do celého světa. Data přenášená v digitální podobě jsou snadno reprodukovatelná, uchovatelná a okamžitě k dispozici. Komunikace může proběhnout, i v případě, že se všichni zúčastnění nemohou sejít na jednom místě ve stejný čas. E-mail do jisté míry překonává jazykovou bariéru. Zároveň je „rovnocennějším“ než komunikace face to face, jelikož zde neexistují bariéry typu čas, stud, vady v řeči, nedokonalá znalost jazyka, problém mluvit před větší skupinou lidí atp. Virilio, McLuhan i Flusser však upozorňují na novou formu analfabetismu. V doslovném významu jej lze pozorovat na zkracování a komolení slov a zjednodušování jazyka. Užívají se například nové zkratky, anglikanismy apod., které jsem uvedla ve své práci.

Chat dokonce umožňuje hovořit kromě lidí, které známe, i s lidmi, které neznáme a nevíme o nich vůbec nic, a to navíc v reálném čase. Existuje zde možnost vytvoření nové identity nebo i několika najednou. Jde o psaný text, ale v reálném čase, čili je to bezprostřední komunikace, ale prostřednictvím písma, což je v komunikaci zcela novým prvkem. Jean Baudrillard namítá, že již nevíme, co je simulace a co realita. Nemůžeme vědět, že člověk, se kterým komunikujeme právě například prostřednictvím chatu, je skutečně ten, za koho ho považujeme, či za koho se vydává on. Již McLuhan předpovídal, že se změní způsob, jak mezi sebou lidé komunikují. Chat se nyní nevyužívá pouze k zábavě, ale mnohdy i v zaměstnání, například u pracovníků výpočetní techniky.

Paul Virilio upozorňuje na nebezpečí závislosti na internetu (potažmo i na elektronické komunikaci), což může platit například v případě socializační sítě Facebook, ve které lidé stráví i několik hodin denně. Facebook spojuje mnoho prvků komunikace a je v podstatě remediací dalších typů elektronické komunikace (chatu, e-mailu, blogu, fotogalerií, youtube atd.). Je velmi oblíbený, jelikož nabízí širokou škálu možností komunikace a propojování lidí a to jak za pomoci přímého kontaktu, tak i nepřímého. Na Facebooku a v dalších obdobných socializačních sítích lidé vystavují své soukromí, což dle Virilia usnadňuje cestu teledohledu. Facebook i další sítě stále rozšiřují své možnosti a počet uživatelů. Jean Baudrillard upozorňuje na nebezpečí a hovoří o hyperrealitě, kdy je reálné a imaginární promícháno. Ve virtuálním světě dle něj přestávají rozdíly mezi pravdivým a falešným, mezi reálným a imaginárním existovat.

Ve své práci jsem se věnovala také serveru Youtube, který je zcela novým a ojedinělým „komunikátorem“, kam sami uživatelé nahrávají videa a ostatní na ně reagují buď komentářem, ohodnocením nebo přímo odpoví natočením a uploadováním jiného videa. Flusser přišel s termínem technický obraz, který již dle něj odkazuje k prázdnému universu. Obraz původně ilustroval texty, zatímco dnes texty už pouze vysvětlují obrazy. Youtube je tedy právě tímto případem.

Virilio také varoval před rychlostí (dromologií) a jejími důsledky. Rychlost je jedním z nejvýraznějších znaků elektronické komunikace. Například program Skype a další podobné, méně rozšířené programy, které jsou v podstatě

simulací telefonu (tedy lze hovořit v bezprostředním čase a především na obrovské vzdálenosti), jsou příkladem neuvěřitelné rychlosti, která již překonává rychlost světla. Skype nabízí mnohem více než telefon. Díky webové kameře se lze totiž vzájemně vidět a současně s tím je možné chatovat, posílat soubory, obrázky, linky apod. Dle Virilia se rychlost komunikace projeví všude a bude mít katastrofické následky.

McLuhan předpovídal, že díky novým technologiím se svět stane globální vesnicí. Tím, jak se bude svět čím dál více komunikačně propojovat, přestanou hrát čas a vzdálenost roli. Toto se díky elektronické komunikaci skutečně naplňuje. Všechny výše uvedené formy komunikace jsou toho důkazem. Příkladem je také blog, který si může založit kdokoli a který v současné době využívá mnoho lidí ke svobodné prezentaci svých myšlenek a názorů na internetu a k získávání zpětné vazby od čtenářů.

Nové formy komunikace tedy umožňují nejrůznější způsoby komunikace a sdružování se a to za pomoci písma, obrazu, zvuku, fotografie i bezprostřední komunikace.

Díky elektronické komunikaci dnes člověk v podstatě může žít různé životy. Obzvláště při vysoké migraci, čili na místě, kde se právě nachází, paralelně k tomu v rámci určité skupiny přátel na Facebooku, v rámci jiné skupiny přátel na Skype, s další skupinou na blogu, chatu atd. V dnešní době se například často mezi mladými lidmi používá slogan „kdo není na Facebooku, jakoby nebyl“.

Médiím se již v dnešní době nemá smysl bránit. Jsou všudypřítomná a my se tomu musíme přizpůsobit a přijmout nové formy komunikace. Pokud to neuděláme, zůstaneme na okraji, jak píše Virilio, „ve zpožděném čase na předměstích“.

Díky internetu máme vše přímo u sebe, veškeré informace, vše je blízko. Tato blízkost je ale všudypřítomná a jejím důsledkem může být až naprosté odcizení. Budeme doma se svým internetem plným informací a komunikace, ale odcizíme se svému bezprostřednímu okolí? Budeme schopni ještě komunikovat

face to face nebo snad již bude komunikace probíhat téměř výhradně prostřednictvím digitálních technologií?

Nové technologie s sebou přinášejí určité z pohodlnění. Lidé komunikují z domova, místo aby se sešli například v kavárně. Toto bychom mohli považovat do určité míry za negativní dopad rozvoje médií. Pozitivními dopady je však zcela jistě možnost komunikovat velmi snadno a rychle, kdykoliv a navíc “s celým světem”. Internet a elektronická komunikace tedy přispívá k rozvoji jazykových schopností, rozhledu a lidské flexibility.

V této práci jsem doložila na příkladech, že internet skutečně nabízí nové formy komunikace, které neodpovídají tradičním dichotomiím bezprostřední versus zprostředkovaná komunikace, ústní versus písemná, rozhovor tváří v tvář a dialog prostřednictvím počítače. V elektronické komunikaci se tedy nejedná o degradaci či pouhou simulaci komunikace face to face, ale naopak o velmi zajímavou formou nabízející rozmanité a nové možnosti komunikování.

Když připustíme jiný pohled na média jako na určité hybridní neboli intermediální formy, nového způsobu vnímání a myšlení, smíšené formy orální a elektronické kultury a jiné sociologické kategorie, otevírají nové technologie možnosti ještě dalším programům, platformám apod.

Můžeme si klást otázku, jak se bude mezilidská komunikace vyvíjet nadále. Budeme komunikovat ještě více elektronicky, budou vznikat další možnosti komunikování prostřednictvím internetu? Je velmi pravděpodobné, že bude elektronické komunikaci „propadat“ stále více lidí a tato forma komunikace bude čím dál více považována za běžný způsob komunikace, ne za něco zvláštního. Není však pravděpodobné, že komunikace tváří v tvář zcela vymizí. Nejpravděpodobnější možností je, že se tyto dva způsoby komunikace budou i nadále prolínat a vzájemně doplňovat.

6 Použitá literatura

1. BAUDRILLARD, Jean. *Amerika*. Praha : Dauphin, 2000. 159 s. ISBN 80-86019-97-7.
2. BAUDRILLARD, Jean. *Dokonalý zločin*. Olomouc : Periplum, 2001. 180 s. ISBN 80-902836-7-5.
3. BENJAMIN, Walter. *Dílo a jeho zdroj*. Praha : Odeon, 1979. 428 s.
4. BIGNELL, Jonathan. 1997. *Media Semiotics: an Introduction*. Manchester : Manchester University Press.
5. BOLTER, David Jay; GRUSIN Richard. *Remediation : understanding new media*. Cambridge : Mit Press, 2000.
6. BRÁZDA, Radim. *Jean Baudrillard : reálný únik y hyperreality*. Dostupný z WWW: < [http://www.aluze.cz/2007_01/08 Studie - predmluva - _Brazda.php](http://www.aluze.cz/2007_01/08_Studie_-_predmluva_-_Brazda.php)>
7. BROŽ, Josef. *Jean Baudrillard : intelektuální tanečník na troskách vyprázdněné civilizace*. Dostupný z WWW: < <http://www.blisty.cz/art/33217.html>>
8. BYSTRICKÝ, J.; MUCHA I. *Etika a fragmenty života*. Praha : 2004. 222 s. ISBN 80-86391-12-4.
9. BYSTRICKÝ, Jiří. *Rychlost a konkurence : verze blízké současnosti podle P. Virilia*. Praha : 2003. Dostupný z WWW: < <http://www.fhs.cuni.cz/media/publikace/recenze/rychlost.htm>>
10. CALDA, Miloš. *Globální vesnice nebo globální město?: třicet pět let od vydání McLuhanova díla Jak rozumět médiím*. Mezinárodní politika, č. 8. 1999

11. CASTELLS, Manuel. *The Internet galaxy : reflections on the Internet, business, and society*. New York : Oxford University Press, 292 s. ISBN 0199241538. Vybrané kapitoly
12. CEJPEK, J. *Informace, komunikace a myšlení : úvod do informační vědy*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 1998. 179 s. ISBN 80-246-1037-X.
13. CURRAN, James, GUREVITCH, Michael (Ed.). *Mass Media and Society*. London : Edward Arnold, 1991. 350 s. ISBN 0-340-51759-X.
14. ČINČERA, J. *Internet a společnost na přelomu tisíciletí : (polo-) globální paradox*. Dostupný z WWW: < <http://full.nkp.cz/nkkr/Nkkr0001/0001003.html>>
15. DE VITO, Joseph A. *Základy mezilidské komunikace*. 1. vyd. Praha : Grada publishing, 2001. 420 s. ISBN 80-7169-988-8.
16. *Facebook* [online]. 2004 [cit. 2008-10-10]. Dostupný z WWW: <http://www.facebook.com>
17. FLUSSER, Vilém. *Za filozofii fotografie*. Praha : Hynek, 1994. 75 s. ISBN 80-85906-04-X.
18. FLUSSER, Vilém. *Komunikológia*. Bratislava : Media institute, 2002. 253 s. ISBN 80-968770-0-3.
19. FLUSSER, Vilém. *Do universa technických obrazů*. Praha : OSVU. 162 s. ISBN 80-238-7569-8.
20. HARNDEN, Toby. *Addicted to Facebook*. Telegraph.co.uk. Dostupný z WWW: < http://blogs.telegraph.co.uk/toby_harnden/blog/2007/07/20/addicted_to_facebook>
21. JANDA, Luděk. *Remediace*. Dostupný z WWW: < <http://www.entermultimediale.cz/?id=txt&nid=58>>
22. KOTRBA, Štěpán. *Jaká budou „nová“ média a jací budou "noví" lidé*. 2004. Dostupný z WWW: < <http://www.blisty.cz/art/16745.html>>
23. KOŤÁTKO, Petr. *Význam a komunikace*. Praha : Filosofía. 294 s. ISBN 80-7007-117-6.

24. KRAKAUER, John. *Into the wild*. New York : Anchor Books, 2007. ISBN 9780307387172.
25. KUNCZIK, Michael. *Základy masové komunikace*. Praha : Karolinum, 1995. 307 s. ISBN 80-7184134-X.
26. *Libimseti.cz* [online]. [2003] [cit. 2008-10-10]. Dostupný z WWW: <[http:// libimseti.cz/](http://libimseti.cz/)>
27. *LinkedIn* [online]. [2004] [cit. 2008-10-10]. Dostupný z WWW: <http://www.linkedin.com>
28. LOHISSE, J. *Komunikační systémy*. Socioantropologický pohled. 1. vyd. Praha : Karolinum, 2003. 198 s. ISBN 80-246-0301-2.
29. LUHMANN, NIKLAS. *The reality of the mass media*. Cambridge : Polity Press, 2000. 154 s. ISBN 0745621317. Vybrané kapitoly
30. MANOVICH, Lev. Principy nových médií. *Teorie vědy*. 2002, roč. 2., str. 55-76.
31. MANOVICH, Lev. *The language of new media*. London : Mit Press, 2001. 354 s. ISBN 0-262-13374-1.
32. MEYROWITZ, Joshua. *Všude a nikde : vliv elektronických médií na sociální chování*. Praha : Karolinum, 2006. 341 s. ISBN 8024609053.
33. McLUHAN, Marshall.: *Jak rozumět médiím : extenze člověka*. Praha : Odeon, 1991. 348 s. ISBN 80-207-0296-2.
34. McLUHAN, Robert Marshall. *Člověk, média a elektronická kultura*. 1. vydání. Brno : Jota, 2000. 424 s. ISBN 80-7217-128-6.
35. MCLUHAN, Marshall; CARSON, David. *The book of probes*. Corte Madera : Gingko Press. 573 s. ISBN 1584230568.
36. McQUAIL, D. ; WINDAHL, S. *Communication Models for the Study of Mass Communication*. London : Longman, 1993.
37. Milan Kundera udal za komunismu známého. *Novinky.cz* [online]. 2008 [cit. 2008-10-12]. Dostupný z WWW: < Milan Kundera udal za komunismu známého >.

38. ONG, Walter J. *Technologizace slova : mluvená a psaná řeč*. Praha : Karolinum, 2006. 236 s. ISBN 80-246-1124-4.
39. ORLIK, Peter B. *Electronic Media Criticism : applied perspectives..* Lea's Communication Series. Dostupný z WWW: <
<http://www.questia.com/library/book/electronic-media-criticism-applied-perspectives-by-peter-b-orlik.jsp>>
40. PEIRCE, Charles S. *Sémiotika*. Praha : Karolinum, 1997. 335 s. ISBN 8071843563.
41. PEREGRIN, Jaroslav. Internet dobro nebo zlo? *Filosofický časopis*. 1998, roč. 46, č. 3, s. 5 - 15.
42. PETERKA, Jiří. *Global village*. Dostupný z WWW: <
<http://www.earchiv.cz/a96/a619k130.php3>>
43. *Spoluzaci.cz* [online]. [2004] [cit. 2008-10-10]. Dostupný z WWW:
<http://www.spoluzaci.cz/>
44. ŠMAHEL, David. *Internet jako prostředí bez zábran*. Dostupný z WWW:
 < <http://www.isdn.cz/clanek.php?cid=3875>>
45. ŠMAHEL, David. Komunikace adolescentů v prostředí internetu. *Československá psychologie*. 2001, č. 47.
46. ŠMAHEL, David. Specifika elektronické komunikace. *Československá psychologie*. 2001, č. 45, s. 252-258.
47. THOMPSON, JOHN B. *Média a modernita : sociální teorie médií*. Praha : Karolinum, 2004. 219 s. ISBN 80-246-0652-6.
48. TUBBS, Stewart L.; MOSS, Sylvia. *Human communication*. 6th ed. New York : McGraw-Hill, 1991. 490 s. ISBN 0-07-065404-2.
49. VIRILIO, Paul. *Informatická bomba*. Červený Kostelec : Pavel Mervart, 2004. 167 s. ISBN 80-86818-04-7.
50. VOLEK. *Postmoderní publikum se učí o tom, co je reálné, od mistrů iluze*. *Revue pro média* roč. 4, 2004.

51. VYBÍRAL, Zbyněk. *Psychologie komunikace*. Praha : Portál, 2005. 319 s. ISBN 80-7178-998-4.
52. VYBÍRAL, Zbyněk. *Psychologie lidské komunikace*. 1. vyd. Praha : Portál, 2000. 263 s. ISBN 80-7178-291-2.
53. WAGNER, Jan. *Nebojme se eLearningu*, Česká škola, 2005.
54. WATZLAWICK, P.; BEAVIN BAVELASOVÁ J.; JACKSON DON D. *Pragmatika lidské komunikace : interakční vzorce, patologie a paradoxy*. 1. vyd. Hradec Králové : Konfrontace, 1999. 243 s. ISBN 80-86088-04-9.
55. WEBSTER, Frank. *Theories of the information society*. London : Routledge, 1995. 257 p. ISBN 0-415-10574-9.
56. *Wikipedia* [online]. 2001 [cit. 2008-12-12]. Dostupný z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Hlavní_strana>.
57. *Youtube* [online]. 2005 [cit. 2008-11-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.youtube.com/>>.

Seznam obrázků

Obrázek 1 – ukázka jednoho z nejrozšířenějších e-mailů v České republice od společnosti Seznam	35
Obrázek 2 – ukázka e-mailu „Gmail“ od společnosti Google, který již také umožňuje v rámci e-mailu online chat s uživateli, které máme v seznamu.....	36
Obrázek 3 – ukázka e-mailu.....	38
Obrázek 4 – ukázka programu ICQ	40
Obrázek 5 – ukázka programu Windows Live Messenger	41
Obrázek 6 – ukázka chatovacího okna programu Windows Live Messenger	42
Obrázek 7 – Ukázka profilu uživatele Facebook	45
Obrázek 8 – ukázka jedné ze skupin na Facebooku, kde se uživatel může stát fanouškem Jeana Baudrillarda	46
Obrázek 9 – ukázka hlavní strany Facebooku, kde se zobrazují veškeré novinky. Zároveň ukázka možnosti bezprostřední komunikace s uživateli, kteří jsou online, prostřednictvím jednoduchého okénka chatu.....	50
Obrázek 10 – ukázka sítě LinkedIn – profil uživatele	51
Obrázek 11 – ukázka hlavní strany Youtube, kde se zobrazují právě sledovaná videa, nová videa atd.....	52
Obrázek 12 – ukázka zobrazení videa na serveru Youtube	53
Obrázek 13 – ukázka programu Skype – základní okno se seznamem všech jednotlivých uživatelů, kteří jsou v rámci našeho vlastního loginu.....	55
Obrázek 14 – ukázka programu Skype – možnost volání zadáním telefonního čísla uživatele	56
Obrázek 15 – ukázka programu Skype – okno určené k chatování – lze využít také pro odesílání souborů, fotografií, linků atd. Možnost chatu ve stejném čase, kdy s uživateli přes Skype voláme	58

Obrázek 16 – ukázka založení a nastavení blogu na http://blog.cz/	59
Obrázek 17 –ukázka blogu I.	60
Obrázek 18 – ukázka blogu II.	61
Obrázek 19 – ukázka blogu III.....	62

